

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет

«Дніпровська політехніка»

Інститут електроенергетики
Електротехнічний факультет

Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню **магістр**

студентки Холоїмової Тетяни Валеріївни

(ПІБ)

академічної групи 035м-20-1

(шифр)

спеціальності 035 Філологія

спеціалізації 035.041 за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська»

на тему Особливості використання матеріалів соціальних мереж у навчанні англійської мови здобувачів вищої освіти

(назва за наказом ректора)

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційно ї роботи	Нестерова О.Ю.			

Рецензент	Бердник Л.В.			
-----------	--------------	--	--	--

Нормоконтролер	Орел М.В.			
----------------	-----------	--	--	--

Дніпро
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри перекладу
Введенська Т.Ю.
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу ступеня магістр

студентці Холоїмовій Т.В. академічної групи 035м-20-1
(прізвище та ініціали) (шифр)

спеціальності 035 Філологія

спеціалізації 035.041

за освітньою-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська»

на тему: Особливості використання матеріалів соціальних мереж у навчанні англійської мови здобувачів вищої освіти

затверджену наказом ректора **НТУ «Дніпровська політехніка»** від _____ № _____

Розділ	Зміст	Термін виконання
Розділ 1	<i>Проаналізувати та описати теоретичні аспекти проблеми використання матеріалів соціальних мереж у навчанні англійської мови здобувачів вищої освіти</i>	05.11.2021
Розділ 2	<i>Описати особливості, методи форми та підходи до організації використання матеріалів соціальних мереж у навчанні англійської мови здобувачів вищої освіти</i>	12.01.2022

Завдання видано _____ Нестерова О.Ю.
(підпис керівника) (прізвище, ініціали)

Дата видачі 21.10.2021

Дата подання до екзаменаційної комісії 25.01.2022

Прийнято до виконання _____ Холоїмова Т.В.
(підпис студента) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	7
1.1 Соціальні мережі як суспільне явище	7
1.2 Соціальні мережі в навчальному процесі, їх особливості та роль у навчальному процесі	19
1.3 Типи соціальних мереж та їх використання у навчанні іноземних мов	36
Висновки до розділу 1.....	50
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	52
2.1 Соціальні мережі в контексті формулювання мети навчання іноземних мов у закладах вищої освіти	52
2.2. Соціальні мережі у навчанні іноземних мов: характеристики соціальних мереж	58
2.3 Чинники вибору соціальних мереж для навчання англійської мови здобувачів освіти у навчальному процесі закладів вищої освіти	68
Висновки до розділу 2.....	78
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний світ характеризується значним ступенем розвитку цифрової комунікації, зокрема такого різновиду, як соціальні мережі. Процес спілкування у соціальних мережах має певні відмінності порівняно із іншими видами комунікації, що зумовлено специфікою соціальних мереж. Незважаючи на досить нетривалу історію функціонування соціальні мережі привертають увагу значної кількості дослідників своєю динамічністю та стрімкими процесами розвитку, тенденціями розширення та ускладнення. Соціальні мережі завдяки своїм властивостям та популярності мають значний потенціал для використання в навчальному процесі, який, однак, ще вивчений недостатньо.

Питанням структури, особливостей та застосування соціальних мереж у процесі навчання здобувачів вищої освіти займалися такі науковці, як Г. Вахітов, Л. Гаврілова, С. Івашнюва, К. Капур, С. Кирильчук, Л. Лимар, Л. Ломіцка, Дж. Лорд, Н. Матвійчук, К. Моруга, Н. Пазюра, Л. Попов, Н. К. Тамілмані, О. Тишкова, П. Устін, Р. Хакімзаянов, Н. Шульська, А. Яцишин та ін.

Об'єкт дослідження – популярні соціальні мережі.

Предмет дослідження – специфіка використання соціальних мереж у навчанні англійської мови студентів закладів вищої освіти.

Мета дослідження – Описати особливості використання матеріалів соціальних мереж у навчанні англійської мови студентів закладів вищої освіти.

Мета роботи досягається шляхом виконання наступних завдань:

1) проаналізувати наукові точки зору на проблеми використання матеріалів соціальних мереж у навчанні англійської мови;

2) описати основні особливості соціальних мереж, які визначають їх потенціал у навчанні іноземних мов;

3) розробити рекомендації щодо використання матеріалів соціальних мереж у навчанні англійської мови студентів закладів вищої освіти.

Методи дослідження – з огляду на мету, ціль та завдання дослідження, використовуються метод, спостереження та опису, а також теоретичний метод аналізу.

Наукова новизна роботи обумовлена тим, що розглянуто проблему організації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти з вивчення англійської мови з використанням можливостей соціальних мереж; описано особливості основних соціальних мереж, які доцільно використовувати у навчанні іноземних мов; запропоновано алгоритм аналізу інформації для оцінки потенціалу використання соціальної мережі в навчальному процесі.

Практична цінність роботи полягає в тому, що отримані результати та розроблені підходи до організації аудиторної та самостійної самостійної роботи здобувачів освіти бакалаврського рівня можуть бути використані у навчальному процесі при вивченні дисциплін «Практичний курс основної іноземної мови (англійської)», «Педагогічна майстерність викладача іноземних мов» та дисципліни «Методика викладання іноземних мов», а також при розробці навчальних посібників та методичних вказівок із названих дисциплін, зокрема в умовах дистанційного та змішаного форматів навчання.

Апробація результатів дослідження. Основні результати роботи викладені в роботі «Social Media as ELT Tool», яка була представлена на

Міжнародній науковій конференції «Європейські мови: інновації та розвиток – 2021», за результатами доповіді було опубліковано тези в збірнику конференції.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, в яких виділено підрозділи; висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел, рефератів українською та англійською мовами.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1. Соціальні мережі як суспільне явище

Соціальні мережі вже порівняно давно стали частиною нашого життя, а для окремих соціальних груп – навіть формою існування. Не лише люди мають свої акаунти у різних соціальних мережах, а й різноманітні установи та організації, через які висвітлюється їх робота, новини, загалом передаються значні обсяги інформації. За допомогою рисунка 1.1 розглянемо особливості появи та становлення системи соціальних мереж [42, 212].

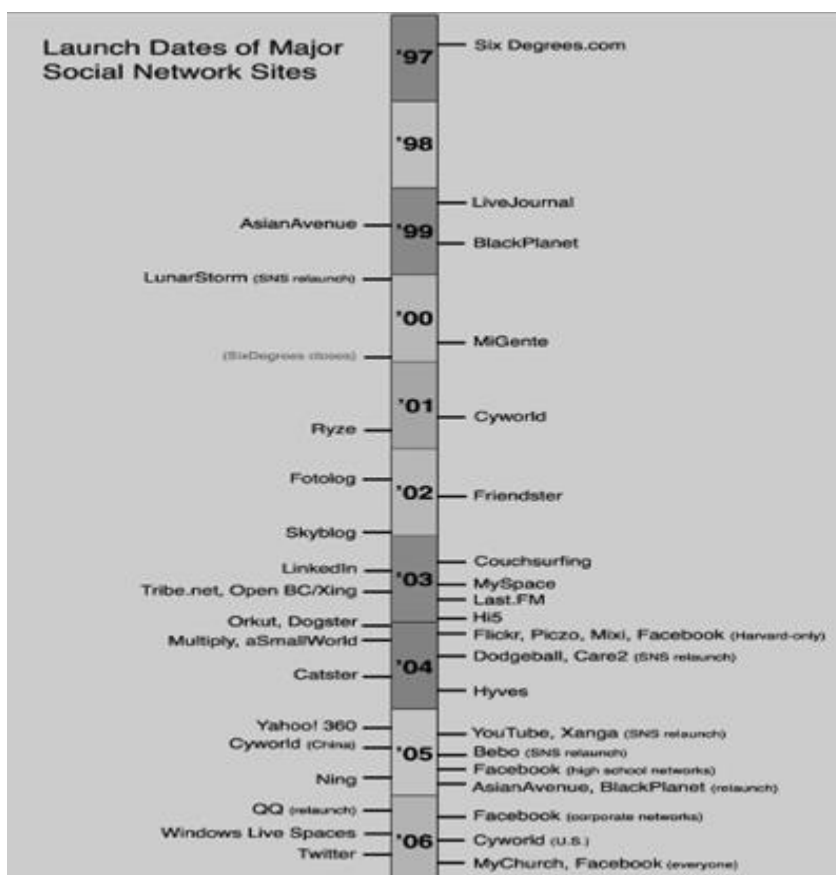

Рис 1.1. Особливості появи та становлення системи соціальних мереж

Х. Емасеалу та С. Умеозор вважають, що «визначення соціальних мереж – це використання веб- та мобільних технологій для перетворення спілкування в інтерактивний діалог (люди з людьми або від людини до людини). З іншого боку, соціальні мережі — це соціальна структура з людьми, яких об'єднує загальний інтерес. Соціальні мережі на веб-сайтах соціальних мереж включають використання Інтернету для з'єднання користувачів з друзями, родиною та знайомими. Веб-сайти соціальних мереж не обов'язково стосуються знайомства з новими людьми в Інтернеті, хоча це трапляється. Натомість вони в першу чергу стосуються спілкування з друзями, родиною та знайомими» [48, 92].

Незважаючи на досить нетривалу історію функціонування соціальні мережі привертають увагу значної кількості дослідників. Так, за даними К. Капур, К. Тамілмані, Н. [49, 551], найчастіше соціальні мережі стають об'єктом дослідження науковців у контексті таких наукових парадигм:- теорія соціального обміну;

- теорія мережі;
- теорія організації;
- теорія навчання;
- теорія використання та задоволення;
- теорія моделі ймовірності розробки;
- теорія раціонального вибору;
- теорія атрибуції;
- теорія подвійного процесу;
- теорія соціального капіталу;
- теорія дифузії інновацій;
- модель успіху;
- гедонічна цінність;
- теорія соціального проникнення;
- теорія соціального порівняння;

- теорія планомірної поведінки;
- теорія цілепокладання [49, 551].

П. Устін, Л. Попов, Р. Хакімзаянов, Г. Вахітов зазначають, що «дослідження співвідношення різних показників віртуальної активності користувача соціальної мережі з його психологічними характеристиками відкривають можливість описати психологічний портрет людини та передбачити численні аспекти її поведінки» [57, 379]. Дослідники визначають з-поміж таких показників наступні:

- загальний рівень використання віртуальної активності в соціальних мережах;
- особливості взаємодії людини у віртуальному спілкуванні з іншими користувачами;
- відкритість особистості в соціальних мережах;
- зміст постів;
- повідомлення користувача в особистому профілі;
- частота оновлення статусу профілю;
- частота розміщення «селфі»;
- кількість друзів тощо [57, 379].

Дж. Обар та С. Відман визначають такі головні характеристики соціальних мереж:

- соціальні мережі є (на даний час) за стосунками на основі технологій Web 2.0;
- основою існування соціальних мереж є контент, створений користувачами;
- особистості та групи людей створюють свої персональні профілі для сайтів чи за стосунків, що створені та підтримуються командою розробників відповідної соціальної мережі;

- команда розробників соціальної мережі сприяє розвитку соціальної мережі зв'язуючи профіль користувача із профілями інших осіб чи/або груп користувачів [52].

Вчені зазначають на основі аналізу статистики досліджень, що із усього різноманіття соціальних мереж найбільш привабливими для дослідників виявилися такі соціальні мережі та інтернет-ресурси, які набувають ознак соціальних мереж:

- Facebook;
- Online Community ;
- Twitter;
- Blogs;
- Watal;
- Youtube;
- UGC Platfroms;
- Myspace;
- Yahoo;
- Amazon.com;
- Communication services;
- Epinions.com;
- Last.fm;
- Movielens ;
- Newspapers;
- Social Bookmarking Systems;
- Studivz.net;
- Wikipedia;
- Yelp.com [49, 553].

Слід зазначити, що процес спілкування у соціальних мережах має певні відмінності порівняно із іншими видами комунікації. Так, К. Кху до таких відмінностей відносить наступні відмінності:

- За винятком послуг голосового зв'язку (наприклад, Skype), спілкування в соціальних мережах є асинхронним і поширюється з часом. Як користувачі відповідають, коли вони вільні.

- Деякі відповіді будуть більш виважені та засновані на консультаціях з іншими джерелами інформації, порівняно з відповідями у взаємодії в реальному часі.

- Користувачі можуть не завжди приділяти особливу увагу повідомленням, опублікованим їхніми друзями, і можуть виявляти моніторинг інформації та поведінку перегляду.

- Соціальна група або спільнота користувачів набагато більша, ніж у приватних умовах, і тому інформацію можна поширювати до більшої кількості людей через географічні кордони.

- З одного боку, є більша ймовірність того, що хтось у мережі відповість на запитання корисною інформацією; з іншого боку, є більша частка тих, хто ховається, або сторонніх спостерігачів, які залишають відповідь іншим користувачам.

- Зв'язки між користувачами в онлайн-мережі можуть бути не такими міцними, як у фізичних мережах [50, 81].

Соціальні мережі є динамічним явищем, вони стрімко розвиваються, розширюються та ускладнюються. Л. Ломіцка та Дж. Лорд, спираючись на дослідження ряду науковців, зазначають, що «три нові тенденції, які, ймовірно, будуть характеризувати майбутнє соціальних мереж як в особистому, так і в (зрештою) в освітніх установах включають:

- 1) рух до мобільності;
- 2) зосередженість на швидкоплинності та цифровому трайбалізму;
- 3) зменшення обсягу тексту та подальше збільшення використання зображень [51].

Тенденція руху до мобільності відтворює загальну тенденцію до використання різноманітних мобільних додатків, які дозволяють

виконувати багато функцій, проте є менш вимогливими з точки зору технічних особливостей. Іншою причиною розширення сфери їх застосування є розширення можливостей різноманітних мобільних пристроїв.

Тенденція зосередженості на швидкоплинності та цифровому трайбалізму вже фіксується дослідниками сфери соціальних мереж та пояснюється тим, що «перше покоління соціальних медіа рекламувало «мережі», але наступне покоління, яке виростало в постійному підключенні, охопить ефемерність і цифровий трайбалізм. Ці користувачі залишать основні соціальні мережі та мігрують до більш детальних мобільних селищ із простішими екосистемами. Вони стежитимуть за невеликим колом близьких друзів в Instagram, закріплюватимуться з невеликою кількістю підписників на Pinterest, спілкуватимуться з подругою чи однокласником у WhatsApp чи Snapchat або стежитимуть за реєстрацією колег на Foursquare. Або вони створять наступні платформи та програми, яких ще не існує,» – вважає М. Бек [63].

Тенденція зменшення обсягу тексту та подальше збільшення використання зображень відображає зміни специфіки сприйняття сучасних користувачів соціальних мереж, які вже звикли до активного використання різноманітних картинок, інфографіки, смайликів та інших графічних елементів у процесі електронної комунікації, і залюбки переносять їх навіть в умови інших видів комунікації.

Досить цікавим є той факт, що в сучасних умовах деякі інтернет-ресурси, які не є соціальними мережами, видозмінюються і набувають ознак соціальних мереж. Здебільшого такі трансформації зумовлені прагненням розширити коло користувачів, а також підвищити рівень комерціалізації того чи іншого ресурсу, використавши переваги формату соціальних мереж. К. Ху визначає такі типи сайтів, за якими можна простежити процеси трансформації в соціальні мережі:

1. Онлайн-форуми для обговорення.
2. Сайти з відгуками та рейтингами споживачів (наприклад, TripAdvisor і RateAdrug).
3. Сайти для відповідей на соціальні запитання (наприклад, Yahoo! Answers).
4. Спільні/ сайти соціальних закладок/тегів (наприклад, CiteULike і Delicious).
5. Сайти онлайн-аукціонів (наприклад, eBay).
6. Послуги текстового зв'язку (наприклад, електронна пошта та служба миттєвих повідомлень).
7. Послуги голосового та відеозв'язку (наприклад, Skype) [50, 76].

Інші зарубіжні науковці, Д. Боїд та Н. Еллісон, у своїй дослідницькій роботі акцентують увагу на тому, що віртуальна соціальна мережа є сервісом, який базується на технологіях Інтернет та дозволяє окремим користувачам:

- створювати відкриті або лише частково відкриті профілі, тобто набори характеристик і ознак, що відтворюють особистість користувача (зокрема, стать, вік, освіту, географічне розташування тощо);
- бачити список своїх комунікацій, тобто власну соціальну мережу (користувачів, із якими вони взаємодіють усередині системи, «друзів»);
- мати доступ до списків комунікацій «друзів», тобто до соціальних мереж інших користувачів усередині системи [42].

К. Ільчинская зазначає, що «формою віртуального мережного простору, заснованого на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях, є соціальні мережі. Соціальна мережа – це інтерактивний багатокористувацький сайт, контент якого заповнюється його відвідувачами, з можливістю уточнення будь-якої інформації про особу,

за допомогою якої інші учасники мережі можуть знайти обліковий запис користувача (акаунт)» [13].

На думку української науковиці О. Тишкової, «під поняттям соціальної мережі, слід розуміти соціальну структуру, яка утворена індивідами або організаціями. Вона відображає різноманітні зв'язки між ними через соціальні взаємовідносини, метою яких є передача різної затребуваної інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій у віртуальному просторі, що набуває все більшої актуальності в інформаційному суспільстві» [33].

Автори праці «Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій» розглядають дещо інші аспекти існування соціальних мереж. Вони вважають, що «з технологічної точки зору соціальна мережа – це інтерактивний, з великою кількістю користувачів веб-сайт, контент якого наповнюється самими учасниками. Сайт представляє собою автоматизоване соціальне середовище, яке дозволяє спілкуватися групі користувачів, об'єднаних загальним інтересом» [10, 32].

Вони підкреслюють, що «теоретично у якості соціальної мережі можна розглядати будь-яку онлайн-спільноту. Наприклад, соціальна мережа утворюється читачами тематичного співтовариства, створеного на будь-якому сервісі блогів.

Інформація, що міститься в ЕСМ не проіндексована пошуковими системами. Тому соціальні мережі є своєрідними Інтернет-сервісами із відповідним інтерфейсом, і при цьому вони не є частиною World Wide Web.

Основним об'єктом в соціальній мережі є швидше людина ніж розміщена там Інформація» [10, 32].

К. Капур, К. Тамілмані, Н.

1. Технології соціальних медіа більше не сприймаються лише як платформи для соціалізації та збору, а визнаються за їх здатність заохочувати агрегацію.

2. Розглядаючи 132 публікації про соціальні медіа та соціальні мережі, було помічено, що більшість досліджень використовували теорію соціального обміну, теорію мереж та теорію організації для підтримки своїх досліджень.

3. Facebook, онлайн-спільноти та twitter є трьома найпопулярнішими мережами, на які орієнтуються публікації у сфері досліджень соціальних медіа.

4. Публікації 2011 року все ще повідомляли про контент, створений користувачами, як про новий тип онлайн-контенту. Однак за останні шість років відбувся величезний науковий прогрес в обговоренні багатьох застосувань соціальних мереж, висвітлюючи злети й падіння, пов'язані з їх використанням.

5. Більшість публікацій, розглянутих у цьому дослідженні, зосереджені на поведінковій стороні соціальних медіа, оглядах та інтеграції соціальних медіа для маркетингових та організаційних цілей.

6. Багато видань у 2013 році зосередили свої зусилля на дослідженні дуже популярного аспекту оглядів та рекомендацій у соціальних мережах.

7. У період з 2015 по 2016 роки публікації стали більше зосереджені на вивченні соціальної комерції на мережевих сайтах, зокрема, Facebook, MySpace, YouTube тощо [49, 553-554].

Популярність соціальних мереж у світі пояснюється, на думку Ш. Бхават та А. Гутам такими можливостями, які вони надають пересічними людям, підприємцям та тим, хто навчається:

1. Сприяють відкритому спілкуванню, що веде до розширеного виявлення та отримання інформації.

2. Дозволяють співробітникам обговорювати ідеї, публікувати погляди, ставити запитання та ділитися посиланнями.
3. Надають можливість розширити ділові контакти.
4. Орієнтовані на широку аудиторію, що робить їх корисним та ефективним інструментом підбору персоналу.
5. Підвищення ділової репутації та клієнтської бази з мінімальним використанням реклами.
6. Розширюють дослідження ринку, реалізують маркетингові кампанії, забезпечують комунікації та направляють зацікавлених людей на конкретних веб-сайтах.
7. Сайти соціальних мереж дозволяють людям налагоджувати нові стосунки та відновлювати зв'язок із друзями та родиною.
8. Сайти соціальних мереж дозволяють творчо виявлятися в новому середовищі.
9. Безкоштовний обмін повідомленнями, ведення блогів, зберігання фотографій, ігри, запрошення на події та багато інших послуг доступні будь-кому, це можливо в онлайні.
10. Соціальні мережі об'єднують людей із спільними інтересами.
11. Соціальні медіа допомагають дітям з низькими доходами краще ознайомитися з комп'ютером і пов'язаними з ними технологіями.
12. Дешевше використовувати онлайн-соціальні мережі як для особистого, так і для ділового використання, тому що більшість із них є зазвичай безкоштовними.
13. Безумовно створюється можливість зберегти довіру клієнтів.
14. Гарантовані місця зустрічі.
15. Підтримання зв'язків з родиною, а також у професійних мережах.
16. Є можливість бути в курсі подій світу.

17. Деякі соціальні мережі пропонують своїм передплатникам рекламу.

18. Сайти соціальних мереж пропонують опитування кампусу.

19. Відпрацювання соціальних навичок та навчання використання технологій.

20. Розвиток самостійності та вираження особистості [40, 18-19].

Проте активне використання соціальних мереж також асоціюється із певними проблемами, навіть небезпеками. Дослідники зазначають, що до таких небезпек насамперед належать:

1. Соціальні мережі займають багато часу.

2. Відсутність контролю зворотного зв'язку.

3. Сайти соціальних мереж можуть продавати вашу особисту інформацію.

4. Відкривають можливість для спонсорів здійснювати шахрайство та запускати спам і вірусні атаки.

5. Збільшується ризик того, що люди стануть жертвами онлайн-шахрайства, що призводять до крадіжок даних або ідентифікації.

6. Потенційно можуть призвести до втрати продуктивності, особливо якщо співробітники зайняті оновленням профілю тощо.

7. Багато з них оприлюднюють негативні коментарі співробітників про компанію або мають потенційні правові наслідки.

8. Можуть використовуватися для перегляду незаконних або образливих матеріалів.

9. Другий маркетинг розглядається як настирливий.

10. В основному приваблюють сучасних великих користувачів.

11. Відсутність анонімності.

12. Компроміс із відповідними малюнками, висловлюваннями чи іншою інформацією.

13. Сайти пропонують багато заходів, що спричиняють витрачання часу, а не забезпечують більш продуктивну діяльність.

14. Підлітки, які ростуть на цих сайтах, можуть не знати, що інформація, яку вони публікують, є загальнодоступною, і що фотографії і текст можна отримати навіть після видалення.

15. Використання сайтів соціальних мереж може викликати у дітей розлади особистості та мозку.

16. Кіберзлочинці можуть збирати інформацію з сайтів соціальних мереж.

17. Соціальні мережі створені, щоб зробити багато, а не покращити життя людей.

18. Сайти накопичують дані про людей з метою продажу реклами.

19. Користувачі їхніх сайтів часто опиняються в соціальній ізоляції [40, 19].

Таким чином, соціальні мережі із розважального середовища стали важливим джерелом різномірної інформації. Н. Пазюра акцентує увагу на тому, що «соціальні мережі стають все більш популярними через зростання кількості користувачів. Зростаюча популярність веб-сайтів, спрямованих на соціальну комунікацію, привела до їх інтеграції в повсякденне життя молоді. Але зараз, з бурхливим розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, вони є не лише засобом комунікації, а й змінюють традиційну модель навчання та сприяють підвищенню ефективності навчального процесу. Сильний вплив соціальних мереж на людську діяльність змусив педагогів задуматися про використання соціальних мереж у освітньому контексті» [53, 18].

Натомість зарубіжні дослідники говорять про те, що «багато соціальних мереж використовуються як системи управління навчанням. Фактично, обидві платформи створюють нові можливості та оновлюються, щоб наблизитися одна до одної. Слід зазначити, що

компіляція та оновлення організовані відповідно до запитів користувачів. Відповідно до змін особистих смаків окремих користувачів або учнів, соціальні мережі і системи управління навчанням мають все більше схожих характеристик у порівнянні різних параметрів» [54, 95]. Тобто йдеться не саме про використання соціальних мереж для вирішення навчальних завдань, а вже про вищий рівень їх використання – з метою виконання управлінських функцій та створення і підтримки системи навчання.

Отже, особливості функціонування соціальних мереж у сучасному світі, їх широкі можливості, популярність та вплив на суспільство та інші інтернет-ресурси є тими чинниками, що зумовили увагу освітян до соціальних мереж та спонукали педагогів до пошуків шляхів та методів використання соціальних мереж у процесі здобування освіти на різних рівнях. Можна стверджувати, що такі пошуки наразі визначаються, як тенденція світового масштабу.

1.2. Соціальні мережі в навчальному процесі, їх особливості та роль у навчальному процесі

Зважаючи на специфічні риси соціальних мереж як явища сучасності та потреби модернізації освітніх процесів, багато дослідників звертаються до цієї проблематики у своїх дослідженнях. Зарубіжні вчені акцентують увагу переважно на зв'язках соціальних мереж та бізнес-процесів, а питання зв'язків соціальних мереж із освітою визначається як похідне, українські науковці також акцентують увагу на вирішенні питання використання корисних властивостей та особливостей соціальних мереж в освітніх процесах різних рівнів.

Однак, Н. М. Шульська та Н. М. Матвійчук звертають увагу на відчутний брак методологічного інструментарію для роботи із соціальними мережами, з яким освітяни стикаються на даному етапі, адже «потрібно розглядати соціальну мережу не лише як розважально-комунікативний засіб взаємодії між людьми, але також як великий освітній потенціал, інтерактивний майданчик – основу інноваційного навчального процесу із застосуванням сучасних інформаційних технологій» [36, 164]. Важливим та суттєвим, на нашу думку, є також акцент на тому, що «соціальна мережа – це інтерактивний багатокористувацький веб-сайт, який представляє автоматизоване соціальне середовище, що дозволяє активно спілкуватися користувачам, які об'єднанні спільними інтересами» [67, 105].

Поряд із поняттям соціальної мережі функціонує і поняття соціальних сервісів, які, на думку С. Івашньої, «мають інше призначення та відзначаються іншим стандартним інструментарієм. У найбільш загальному вигляді соціальний сервіс – це мережевий засіб для створення, збереження, передачі, спільної роботи над документами різного типу» [11, 16]. Дослідниця на основі проведеного опитування та порівняльного можливостей соціальних сервісів та соціальних мереж робить такі загальні висновки:

- доступні безкоштовні соціальні сервіси здатні задовольнити потреби учасників навчального процесу у збереженні, передачі та спільному використанні різних типів документів;

- переважна більшість учасників навчального процесу (як вчителів, так і учнів) мають досвід використання соціальних сервісів та/або соціальних мереж у повсякденному житті, при цьому педагогічні працівники частіше використовують соціальні сервіси, а учні – соціальні мережі;

- одним із основних чинників, що стримує впровадження використання вказаних ресурсів, залишається рівень готовності системи загальної середньої освіти до використання сучасних засобів навчання (відсутність науково обґрунтованих методичних рекомендацій; норм витрати часу та оплати праці педагогічних працівників) [11, 16].

Українська дослідниця Л. Гаврілова, спираючись на дослідження С. Кирильчук [18] та А. Яцишин [38], визначає такі характеристики функціонування соціальних мереж відповідно до визначених нею релевантних для організації навчального процесу параметрів (Табл. 1.1) [19, 7].

Таблиця 1.1

Основні характеристики функціонування соціальних мереж

Характеристика	Зміст
ідентифікація особи	відомості про особу (навчальний заклад, дата народження, улюблені книги, фільми тощо)
присутність на сайті	можливість дізнатися, хто з користувачів у даний момент є в мережі, і долучитися до спілкування
статус стосунків між користувачами	визначення стосунків між користувачами (друзі, члени родини, однокласники тощо)
комунікація в мережі	спілкуватися з кількома користувачами мережі синхронно та асинхронно (особистого і групового спілкування, коментарів і оцінок фото, відео, рефератів, есе тощо)
міні-групи	можна створити всередині соціальної мережі об'єднання за інтересами

Продовження Табл 2.1.

обмін матеріалами	можливість поділитись з іншими користувачами (документами, фото, відео, закладками, презентаціями, книгами в цифровому форматі тощо)
-------------------	--

Слід зазначити, що ефективність застосування соціальних мереж у навчальному процесі зумовлена певними позитивними та негативними їх характеристиками. Так, до основних переваг використання соціальних мереж Л. В. Лимар та К. О. Моруга зараховують такі:

- активізація пізнавальної діяльності студентів;
- навчання «через зацікавлення»;
- спільність зі студентами;
- постійний зв'язок зі студентами;
- креативність роботи;
- відсутність територіальних обмежень;
- можливість навчання та закріплення будь-якого виду діяльності при правильно підібраній соціальній мережі для навчання;
- можливість використання великих обсягів інформації, текстових посилань та відео з теми, які наявні у великій кількості, тобто студенти отримують розширений доступ до інформаційних джерел;
- використання мережі розширює уявлення студентів про навчання та підштовхує їх до пошуку нестандартних, енергоекономних методів роботи;
- навчання відбувається «спільною мовою» зі студентами, в середовищі, звичному для них [23, 161].

На переваги використання соціальних мереж у навчальному процесі вказує і А. Хаджи, виділяючи такі основні переваги:

- більшість ресурсів є абсолютно безкоштовними;

- зручне та знайоме середовище – інтерфейс, методи спілкування, організація та зміст контенту зрозумілі для студента, що пояснюється його багаторічним досвідом використання;

- ідентифікація користувачів – соціальна мережа дозволяє викладачу краще зрозуміти інтереси студентів, розробити для нього індивідуальні завдання, які б зацікавили його, а це означає, що вони забезпечать кращий навчальний матеріал;

- широкий спектр можливостей і форм взаємодії, різноманітність форм спілкування форуми, опитування, коментарі, відправлення особистих повідомлень;

- створюються умови для студента, який не знаходиться в аудиторії, спостерігати за навчальною діяльністю і навіть брати участь у ньому безпосередньо в режимі онлайн;

- можливість фільтрувати вхідну інформацію;

- мультимедійні можливості – аудіо-, відео-, інтерактивні соціальні сервіси, які урізноманітнюють подачу навчального матеріалу [34].

Л. Гаврілова, акцентуючи увагу на дозволяє психологічних, соціальних та педагогічних перевагах застосування соціальних мереж у навчанні, підкреслює наступні переваги такого підходу до організації навчального процесу:

1. Задоволення потреби в стимуляції, участі в подіях, досягненнях, отриманні визнання.

2. Знаходження в комфортному та звичному для молоді середовищі.

3. Постійна взаємодія і доступність online учасників навчального процесу.

4. Безкоштовність, функціональність, наявність календарів і спеціальних програм.

5. Реалізація можливостей групової роботи, залучення друзів у соціальній мережі для отримання інформації та вирішення навчальних проблем.

6. Можливість фільтрації інформації, що надходить.

7. Спільне створення учням і викладачем навчального контенту.

8. Різноманітність форм комунікації (вікі-сторінки, форуми, опитування, голосування, коментарі, відправлення персональних повідомлень, наявність стіни, чату тощо).

9. Можливість проведення консультацій і конференцій із використанням сервісів відеозв'язку.

10. Можливість ділитися посиланнями на навчально-методичну літературу, наукові статті, актуальні події, заходи та зустрічі.

11. Широкі демонстраційні можливості (відеоексперименти, лекції, науково-популярні виступи відомих учених).

12. Відсутність географічних кордонів і бар'єрів.

13. Продовження дискусій та обговорень, розпочатих в аудиторії, активне навчання через обговорення.

14. Підвищення рівня комунікативної компетентності викладачів, їхньої соціальної доступності для студентів.

15. Реалізація пізнавальної активності сором'язливих студентів, які зазвичай не виявляють себе на аудиторних заняттях, а в соціальних мережах відчують себе комфортніше.

16. Залучення до навчального процесу батьків (за необхідністю) [6, 11].

У той же час дослідники наголошують і на недоліках використання соціальних мереж у навчальному процесі, зокрема до основних недоліків належать такі:

- певна неготовність викладацького складу деяких ВНЗ України до переходу від класної моделі «в Інтернет»;

- психологічне упередження викладачів;
- відсутність продуманості роботи в мережі чи неправильний вибір мережі для конкретного виду діяльності;
- несерйозне ставлення до роботи в мережі з боку студентів, які сприймають соціальну мережу як звичайну забавку, а не освітнє середовище [23, 161].

На думку А. Хаджи, використання соціальних мереж асоціюється із рядом наступних проблемних аспектів:

- відсутність інструментів, спеціально розроблених для освітніх цілей (наприклад, ведення електронного журналу), як у навчальних системах управління;
- широкий інформаційний потік і велика кількість розважального контенту, що відволікає від навчального процесу;
- високий ступінь витрат часу та праці на організацію та підтримку навчального процесу в контексті безперервного навчання в соціальній мережі для викладача;
- неможливість оцінки роботи викладача в соціальній підготовці для оплати праці [34].

Натомість Я.М. Некрасов, Ю.В. Сопілка та О.М. Павловський на основі досліджень можливостей використання соціальних мереж в організації позааудиторної самостійної роботи студентів, роблять акцент на можливих проблемних моментах при використанні соціальних мереж в навчальному процесі. Такими моментами «є високий ступінь трудовитрат по організації і підтримці навчального процесу в умовах неперервного навчання для викладача. А також присутність в соціальній мережі факторів, що відволікають від навчальної діяльності: активна комунікація, стрімкий інформаційний потік і велика кількість розважального контенту. Можливі проблеми морально-етичного

характеру у зв'язку з доступом до приватної інформації учасників навчального процесу» [27, 121].

Беручи до уваги переваги та недоліки використання соціальних мереж у процесі організації навчання, О. Тишкова наголошує на тому, що «цінність соціальних мереж для навчання та розвитку ще недостатньо оцінена: багато методистів скептично ставляться до можливості використання даного об'єкта інформаційних технологій як педагогічного засобу навчання, так як традиційно соціальні мережі розглядаються як середовище для проведення вільного часу, розваг. Проте в педагогічній діяльності можливості соціальних мереж можна використовувати для вирішення самих різних завдань: в соціальних мережах можна ефективно організувати колективну роботу розподіленої навчальної групи, довгострокову проектну діяльність, міжнародні обміни, у тому числі науково-освітні, безперервну освіту та самоосвіту, мережеву роботу людей, що знаходяться в різних країнах, на різних континентах землі» [33].

Існує декілька напрямків використання web-технології, до яких належать, зокрема, і соціальні мережі в освітній діяльності. Так, О. Найдьонова виділяє такі основні напрямки використання web-технології у професійній діяльності педагогів:

- дослідження (Google, META, Webquest та ін.);
- створення дидактичних матеріалів (Classtools, LearningApps, JeopardyLabs, Casoo, Mindomo, MasterTest та ін.);
- співробітництво та комунікація (Skype, Blogger, Google Wave, Google Site);
- публікація особистих робіт;
- ведення дистанційного навчання (Moodle, LMS, Google Disk) [26].

Роль таких технологій у процесі навчальної діяльності педагогів Г. Кучаковська визначає як важливу для вирішення наступних основних завдань:

- колективно організовувати роботу студентів на парі (та поза навчальною аудиторією), що сприяє співтовариству, набутті досвіду роботи в команді;
- розширювати організацію навчання студентів удома, оскільки вони дозволяють використовувати навчальний контент в будь-який час доби, не обмежуючись часовими рамками;
- забезпечують розвиток персоніфікованого навчального середовища студента;
- сприяти самостійному навчанню студентів, оскільки кожному студенту необхідно працювати в своєму ритмі;
- здійснюватися неформальне спілкування між викладачем та студентом;
- змінити роль викладача - він перестане бути просто викладачем, стане помічником, товаришем, наставником;
- створення навчального контенту дисциплін;
- міжнародний обмін досвідом роботи між викладачами [20, 45].

В. Юфименко зосереджується на потенціалі соціальних мереж в аспекті створення та підтримки студентоцентрованого навчального середовища на основі побудови інноваційної діяльності здобувачів освіти:

- дані технології дозволяють створювати навчальне середовище, яке будується навколо студентів, і враховувати можливості і індивідуальні особливості кожного учасника навчального процесу;
- обмінюючись коментарями і публікуючи свої пости, студенти не тільки розвивають навички електронного дискурсу, а й створюють особливу віртуальне навчальне співтовариство, в яке входить і викладач;

- соціальна мережа розширює рамки традиційної навчальної аудиторії, кардинально змінюючи традиційну роль викладача;
- технологія соціальних сервісів сприяє організації автономної роботи студентів;
- особистий блог студента є свого роду дидактичним та психологічним інструментом, оскільки він допомагає студентам з комунікативним бар'єром висловитися і бути почутими, виявити себе [37].

Роль використання соціальних мереж для особистісного розвитку тих, хто навчається висвітлює О. Тишкова. На її думку, «впровадження в навчальний процес соціальних мереж надає можливість учням та студентам:

- оперативно отримувати та надсилати навчальну інформацію;
- самореалізації та самоствердженню через спільну практичну діяльність;
- участі у різноманітних проектах та набутті знань в різних предметних галузях;
- розширювати коло спілкування, виховувати толерантність, розвивати критичне мислення;
- розвивати самостійність й відповідальність;
- працювати в одній команді [33].

До подібних висновків приходять і Н. Пазюра, яка, спираючись на результати педагогічного експерименту із впровадження соціальних мереж у навчання здобувачів вищої освіти, констатує, що «соціальні мережі позитивно впливають на заохочення студентів до практики усної мови, оскільки полегшують дискусії та покращують зміст курсу різноманітними сучасними та привабливими методами. Результати цього експерименту дозволяють зробити висновок, що соціальні мережі і особливо Facebook можуть бути потужним інструментом для покращення

онлайн-взаємодії та покращення навичок спілкування іноземною мовою. Соціальні мережі пропонують нові можливості для студентів керувати власним навчанням та більш активні методи роботи у співпраці з викладачами, забезпечуючи доступ до інформаційних ресурсів та сервісів» [53, 18].

Зарубіжні вчені також акцентують увагу на позитивних результатах використання соціальних мереж у навчанні. Зокрема, М. Хамада висловлює спостереження з приводу того, що «під час обміну думками, повідомленнями та коментарями у Facebook у студентів розвивається впевненість, тому групи у Facebook допомагають підтримувати, проводити мозковий штурм та покращувати навички письма. Усі дослідження показують позитивне ставлення студентів до групових дискусій у Facebook. Однак дуже важливо спрямувати увагу учнів на аспекти навчання, щоб представити навчальні цілі та працювати над їх досягненням» [46].

О. Піллі виділяє такі причини, що зумовлюють використання соціальних медіа-технологій в умовах навчання та викладання, зокрема:

1. Викладачі можуть створити на своїх курсах середовище навчання, орієнтоване на студента.
2. Учні можуть створювати власний зміст і будувати власний зміст (конструктивістська педагогіка).
3. Студенти та викладачі можуть створювати спільноти навчання та практики, щоб покращити навчання.
4. Студенти та викладачі можуть ділитися вмістом та ідеями, які ведуть до більш автентичного контексту навчання.
5. Студенти та викладачі можуть створювати особисті навчальні середовища та мережі, які сприятимуть процесу навчання протягом усього життя.

6. Соціальні медіа можуть сприяти критичному обговоренню та аналізу, а також можуть полегшити групові завдання [54, 94].

Експериментальні дослідження використання соціальних мереж у навчальному процесі дають підставу М. Черній розглядати те, що викладач за такого підходу до організації навчання

- стає на підсвідомому рівні „ближчим” до студента, адже віртуальний простір сприяє інтеграції різних груп студентів, які різняться за віком, інтересами, статтю тощо;

- може створити так званий „віртуальний навчальний простір”, який сприяє спілкуванню зі студентами до, під час і після навчального процесу;

- перебуває в „зоні досяжності” постійно, оскільки студент може звернутись до свого наставника в будь-який час, незалежно від того, чи є в цей день заняття;

- отримує можливість спілкування зі своїми колегами з інших міст або країн;

- розсилає опитування, матеріали для закріплення отриманих знань, проводить віртуальні фокус-групи з обміну враженнями і дискусії з того чи іншого навчального питання;

- має змогу одразу проаналізувати, для кого з його студентів дана тема є цікавою (за допомогою статистики соціальної мережі щодо активності того чи іншого користувача, наприклад у Facebook);

- отримує доступ до віртуальної бібліотеки інтерактивних матеріалів (аудіо, відео), які можна використовувати в структурі заняття тощо.

- ВНЗ або будь-який навчальний заклад за допомогою соціальних мереж може:

- створювати соціальну групу для всіх студентів, які навчаються у даному закладі, а потім мати доступ до бази випускників;

– створювати соціальні групи для спілкування викладацького складу закладу;

– отримувати відгуки про роботу того чи іншого викладача, мати доступ до зворотного зв'язку зі студентами [35, 103].

О. Тишкова також звертає увагу на переваги, які дає використання у навчальному процесі соціальних мереж саме вчителів. Серед таких переваг можна назвати наступні:

- підтримка професійної діяльності вчителя;
- можливість самореалізації та самоствердження через спільну практичну діяльність;
- створення та підтримка нових освітніх ініціатив;
- створення єдиного інформаційного педагогічного ресурсу;
- організація практичної діяльності вчителів у мережі;
- розвиток і реалізація творчих здібностей учасників проектів [33].

Н. М. Шульська, Н. М. Матвійчук актуалізують трансформаційну роль соціальних мереж в освітньому просторі, адже «спілкування викладача зі студентами через соціальні мережі в навчальних цілях не лише індивідуалізує віртуальний навчальний простір студента, але й змінює соціальну роль викладача: він стає помічником, товаришем, наставником» [36, 164]. Вчені вважають, що «за такою формою організації навчального процесу майбутнє, оскільки використання соціальних мереж як одного з найпопулярніших сервісів проведення часу студентами надасть вищій освіті більшої мобільності, інтерактивності, доступності, креативності, що, у свою чергу, підвищить мотивацію до навчання, істотно вплине на якість результатів пізнавальної діяльності студентів» [24, 164].

Слід зазначити, що сучасні дослідники звертають увагу не лише на роль і місце соціальних мереж у процесі навчання здобувачів освіти, а також і на значення соціальних мереж на рівні суспільного розвитку. Так,

на думку Т. О. Лещенко, І. В. Самойленко, В. Г. Юфименко, «використання соціальних мереж в освіті має низку переваг як для окремої особистості, так і для соціуму. Переваги використання соціальних мереж в освіті для окремої особистості є суб'єктивними за характером. Для педагога такими перевагами є професійний та загальний розвиток, а також нові можливості створення навчального матеріалу. Для студентів (учнів) соціальні мережі дозволяють здійснювати обмін знаннями; брати участь у різноманітних проектах. Робота в мережі сприяє підвищенню рівня мотивації, рефлексії, реалізації актуальних можливостей та здібностей, розвитку критичного мислення, самостійності, формуванню відповідальності та відчуття причетності до команди. Для самоосвіти соціальні мережі виступають ціннісним механізмом, оскільки спрощують набуття компетенцій недоотриманих у ході формального навчання, за допомогою відкритих онлайн-курсів» [22, 15].

Дослідники також наголошують на тому, що «об'єктивними перевагами використання соціальних мереж як освітнього інструменту – які впливають на державу й суспільство в цілому – виступають: можливість колегіально впливати за допомогою громадських обговорень, на вдосконалення освітянських проектів; багатогранно розвивати інформаційну культуру суспільства; можливість формувати імідж держави за рахунок інтелектуального мережевого капіталу; відстоювати інтереси та погляди, що в свою чергу впливають на громадське виховання; створювати єдиний інформаційний педагогічний ресурс. Також цінним є синергетичний ефект, який можливий як наслідок роботи групи в соціальній мережі. Адже перетин спільних точок зору, переслідування однакових цілей, обмін ідеями та думками може сприяти досягненню кількісних та якісних показників ефективності для всіх вузлових центрів» [22, 15].

Досить привабливими визначаються соціальні мережі і для організації навчальної діяльності студентів-іноземців в аспекті їх соціалізації в умовах іншого культурного середовища [21; 22]. Привабливість соціальних мереж та сайтів для користувача визначається їх сутнісними характеристиками, що створюють виключно комфортні умови для спілкування:

- ідентифікація користувача - можливість вказати інформацію про себе (країну, навчання, дату народження, улюблені заняття, книги, кінофільми, вміння і т. п.) і отримати аналогічну інформацію про інших користувачів; при цьому рівень доступності особистої інформації може регулюватися;

- присутність на сайті - можливість побачити, хто в даний час знаходиться на сайті;

- відносини - можливість вказати статус відносин між двома користувачами (друзі, члени сім'ї, друзі друзів, викладач, студент, координатор навчальної групи і т.д.);

- спілкування - можливість спілкуватися з іншими учасниками мережі (відправляти особисті повідомлення, коментувати матеріали);

- групи - можливість сформувати всередині соціальної мережі спільноти за інтересами;

- система оцінок (рейтинг, репутація);

- можливість оцінити матеріали, розміщені користувачем в мережі (документи, фотографії, посилання і т.д.), його внесок в розвиток ресурсу, а також можливість висловити своє ставлення до поведінки користувача;

- обмін - можливість поділитися з іншими учасниками значущими для них матеріалами (фотографіями, документами, посиланнями, презентаціями і т. д.) [21; 22].

Н. М. Шульська й Н. М. Матвійчук вважають, що «використання позитивних сторін соціальних мереж (зручність, велика інформативність, вседоступність, неформальність, психологічний комфорт) дозволяють сформувати ефективне середовище для здійснення успішної комунікації між викладачем та студентом у позааудиторний час, долають будь-які бар'єри в обмеженості доступу до навчання, роблять його нестандартним і цікавим, створюють сприятливий психологічний клімат для оволодіння знаннями» [36, 164].

Досить цікавими є результати дослідження К. Ху, які дозволяють описати особливості та типи інформаційної поведінки користувачів, що можуть бути враховані при плануванні використання соціальних мереж у навчальному процесі:

- інформаційна поведінка в повсякденному житті, для потреб в інформації, не пов'язаної з роботою та в школі;
- перегляд, моніторинг і запити, а не пошук;
- опортуністичне одержання інформації, включаючи випадковий пошук інформації та екологічну обізнаність, а не цілеспрямований пошук інформації;
- публікування, надання та обмін інформацією, а також пошук інформації;
- посередницькі ролі, які виконують користувачі добровільно, включаючи пошук інформації через довіреність, узагальнення інформації та пересилання інформації;
- поведінка соціальної інформації та розвиток інформаційних спільнот;
- використання та оцінка інформації [50, 84].

У підтримці впровадження соціальних мереж у освітні процеси велике значення має робота не лише педагогів, а й бібліотекарів. Так,

Х. Емасеалу та С. Умеозор зазначають, що, плануючи свою роботу у цій сфері, бібліотекарям варто звернути увагу на такі поради:

- Сплануйте та сформулюйте основні та другорядні цілі кампанії.
- Встановіть метод оцінки. З'ясуйте, як виміряти, чи досягли, чи цілі були досягнуті.
- Виберіть правильну платформу для проведення кампанії. Роблячи це, перевірте конкретні правила для ресурсу. Невідповідність може призвести до припинення роботи сторінки.
- Вибирайте серед безлічі безкоштовних і недорогих програм для посилення ефекту.
- Перед запуском кампанії складіть список ключових слів для використання в публікаціях, щоб уникнути двозначності, пов'язаної з соціальними медіа.
- Створіть цільову сторінку для окремої кампанії, щоб користувачі могли легко переходити на певну сторінку веб-сайт бібліотеки.
- Обов'язково переглядайте показники успіху протягом кампанії та навіть після її завершення.
- Звертайтеся до відвідувачів щомісячними оновленнями, інформаційними бюлетенями або масовими електронними листами, щоб побудувати тривалі стосунки.
- Плануйте конструктивні засоби реагування на негативні коментарі [48, 99].

Отже, використання соціальних мереж у навчальному процесі асоціюється із перевагами та недоліками, характерними для соціальних мереж як суспільного явища, що реалізується відповідно до певних технічних умов та базується на сучасних цифрових технологіях.

Ефективність використання соціальних мереж зумовлена також розробкою та вибором адекватних шляхів їх використання, що

ґрунтуються на відповідних засобів зворотного зв'язку, необхідних для адаптації до технологічних кількісних та якісних змін.

Суттєвою перешкодою для підвищення рівня використання соціальних мереж у навчальному процесі як середньої, так і вищої школи є відчутний брак методологічного інструментарію для роботи із соціальними мережами, з яким освітяни стикаються на даному етапі, а також низький рівень користувацького досвіду, пов'язаного із використанням соціальних мереж в інших сферах життя.

1.3. Типи соціальних мереж та їх використання у навчанні іноземних мов

Процес навчання іноземних мов у сучасних умовах переважно будується на різних видах комунікативної взаємодії, тому використання для його підтримки соціальних мереж є логічним та продуктивним, адже вони стали вже невід'ємною частиною сучасних комунікативних процесів.

Більш того, учні навіть потребують навчання спілкуванню в соціальних, частина навчально-методичних комплексів іноземних авторів навіть містить елементи спілкування в соціальних мережах, завдання, які спрямовані на створення елементів, наприклад, блогів або описів певних матеріалів із дотриманням формату спілкування в соціальних мережах відповідного типу. Однак, у вітчизняних освітніх процесах використання соціальних мереж для вирішення завдань навчання лише робить перші кроки, є доступним досвід вчителів-ентузіастів цієї справи, проте здебільшого відсутні якісь рекомендації чи методичні розробки, які можна було б використати чи які б можна було взяти за основу.

I. Істіфчі та А. Укар вважають, що «враховуючи той факт, що люди все частіше використовують свій рівень L2 для взаємодії з новими людьми на додаток до своїх друзів, викладачів, роботодавців або колег у соціальних мережах, знання того, як ефективно спілкуватися на цих платформах, очевидно, стало вирішальним у сучасному світі. Крім того, враховуючи значну кількість вкладу та взаємодії, необхідну для вивчення нової мови, а також обмежений час, проведений на мовних класах, важливо використовувати можливості, які соціальні медіа пропонують для практики, без обмежень у часі, просторі та відстані» [47, 484].

М. Черній, вивчаючи організацію спілкування майбутніх учителів іноземних мов за допомогою різноманітних соціальних сервісів, описує декілька форм навчання, які є можливим реалізувати в сучасних соціальних мережах:

1. Внутрішньо-організаційне навчання – використання соціальних мереж для інформування учасників навчальної групи щодо певних заходів, внутрішніх ініціатив тощо.

2. Формальне структуроване навчання – можливість для викладачів і студентів використовувати соціальні мережі з метою отримання нової інформації і знань.

3. Групове навчання – створення в соціальній мережі соціальної групи, спілкування з обмеженим колом учасників даної групи, спрямування інформації і навчальних матеріалів саме на цю цільову аудиторію.

4. Персональне навчання – використання соціальних мереж студентами для власної самоосвіти, особистого чи професійного розвитку.

5. Випадкове навчання – незаплановане, несистемне закріплення корисної інформації, яка запам'ятовується під час використання веб-ресурсів [35, 102].

Результати дослідження сприйняття інформації стосовно підтримки здоров'я серед студентів коледжів, які отримав Ю. Чанг, та розроблені ним рекомендації можуть бути використані у процесі проектування організації навчального процесу з використанням соціальних мереж. Дослідник визначає, що

- Перш за все, сайти соціальних мереж повинні надавати чіткі вказівки на якість інформації про здоров'я на сайтах, наприклад, джерело інформації та професію чи репутацію учасників. Можна було б створити такі механізми, як ефективна система голосування, щоб допомогти користувачам оцінювати якість інформації.

- По-друге, соціальні сайти повинні зробити інформацію про здоров'я та самопочуття видимою для користувачів. Такі функції, як об'єднання різної інформації, пов'язаної зі здоров'ям та самопочуттям (наприклад, публікації, повідомлення, відео та нотатки), рекомендація джерел у контексті та інтеграція бажаних джерел користувачами в мережу, можуть бути реалізовані для підвищення видимості та доступності джерела.

- По-третє, соціальні сайти повинні використовувати свої знання про користувача для надання більш персоналізованих послуг. Можна реалізувати такі функції, як пошук користувачів із подібним досвідом або цілями щодо здоров'я.

- І останнє, але не менш важливе, соціальні сайти мають чітко вказувати, як вони захищають конфіденційність користувачів. Можуть бути надані різні функції, такі як дозвіл користувачам визначати користувацькі групи, дозвіл користувачам надсилати інформацію цільовій групі користувачів та надання візуального уявлення про те, куди йдуть повідомлення та хто може їх переглядати. Ці функції можуть допомогти користувачам відчувати себе комфортніше під час пошуку та обміну

інформацією про здоров'я. У деяких випадках соціальні платформи повинні дозволяти користувачам залишатися анонімними [58].

Автори видання «Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій» [10], вивчаючи досвід зарубіжних колег визначають в аналізі соціальних мереж такі основні підходи:

1. Структурний підхід (або формально-математичний) акцентує увагу на геометричній формі мережі та інтенсивності взаємодій. Всі актори (від англ. Actor - діяч, особистість) розглядаються як вершини графа, які впливають на конфігурацію ребер та інших акторів мережі. Особлива увага приділяється взаємному розташуванню вершин, центральності, транзитивності взаємодій. Для інтерпретації результатів в даному випадку використовуються структурні теорії та теорії мережевого обміну.

2. Ресурсний підхід розглядає можливості учасників по залученню індивідуальних і мережевих ресурсів для досягнення певних цілей і диференціює учасників, що знаходяться в ідентичних структурних позиціях соціальної мережі, по їхніх ресурсам (вплив, статус, інформація, капітал).

3. Нормативний підхід вивчає рівень довіри між учасниками, а також норми, правила і санкції, які впливають на поведінку учасників у соціальній мережі й процеси їх взаємодій.

4. Динамічний підхід акцентує увагу на змінах у мережевій структурі в часі [10, 2].

Н. М. Шульська та Н. М. Матвійчук на основі проведених досліджень стверджують, що «таку форму навчальної діяльності позитивно оцінюють самі студенти, які серед переваг навчання за допомогою соціальних мереж відзначають такі, як інтерактивність, безперервність навчального процесу, зручність, широкий доступ до

інформації тощо» [36, 164]. Дослідниці, спираючись на думку студентів визначають, «серед особливостей спілкування з викладачем через соціальну мережу» виділяються такі:

- можливість додаткового консультування;
- неформальність;
- доступність;
- одночасність спілкування з іншими [36, 164].

Проте, слід зазначити, що неформальність спілкування та можливість додаткового консультування мають бути певним чином впорядковані, адже виникає ризик негативних наслідків такого спілкування, як для викладача, так і для студента.

Такі зарубіжні науковці, як Г. Дудені та Н. Хоуклі описують низку критеріїв, які, на їх думку, мають використовувати користувачі для аналізу тих чи інших соціальних мереж чи веб-сторінок взагалі перед тим, як використовувати ці ресурси:

1. Точність, правильність. Використовуючи інформацію треба перевірити, хто створив цю веб-сторінку, чи є автор фахівцем у даній галузі, яка його кваліфікація, досвід. Варто врахувати, чи зміст веб-сторінки є релевантний і фактично коректний.

2. Тривалість, уживаність. Слід пересвідчитись, чи є зміст веб-сторінки сучасним, коли востаннє оновлювалась інформація, тому потрібно перевірити фактичну інформацію в інших надійних джерелах.

3. Зміст. Потрібно враховувати корисність і пізнавальний потенціал веб-сторінки.

4. Функціональність. Чи добре працює сайт, чи є залучені файли зі звуком та анімацією [43, 25].

Автори видання «Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій» [10], спираючись на дослідження соціальних сервісів К. Г. Кречетникова та

І. В. Кречетникової [59] визначають такі мережні соціальні сервіси, що мають безсумнівний освітній потенціал:

- соціальні пошукові системи,
- народні класифікатори,
- блоги,
- соціальні мережі (спільноти, форуми),
- вікі,
- соціальні медіасховища,
- персональні рекомендаційні сервіси,
- географічні сервіси,
- мешапи, або багатофункціональні портали – сервіси, що об'єднують в собі функції декількох вже відомих сервісів,
- 3D світи – соціальні мережеві сервіси що дозволяють кожному зареєстрованому користувачеві створювати середовище свого віртуального життя.

С.В. Івашнюва зазначає, що «під час навчального курсу з вивчення іноземної мови викладачем може використовуватися персональний акаунт в соціальній мережі, спеціально створена група, сторінка або паблік тощо. Робота в соцмережі передбачає не лише обмін інформацією, а й спільний перегляд відеоматеріалів з подальшим обговоренням у коментарях, створення тематичних рубрик, запис тематичних «stories» та ін. Такі види роботи суттєво підвищують рівень мотивації студентів до навчання, сприяють створенню інформаційно-комунікативного середовища, надають можливість спілкування з носіями мови, змогу відчутти себе реальним суб'єктом мовлення» [11, 206].

Роль соціальних мереж у вивченні іспанської мови як другої мови після англійської на думку О.А. Нестеренко, визначається тим, що «спілкування тих, хто вивчає іспанську мову з застосуванням соціальних мереж дозволяє:

а) збагатити словарний запас за рахунок частотності і повторюваності колоніальних виразів повсякденного вжитку у чатах;

б) підвищити рівень грамотності за рахунок постійних корекцій, які виконують носії мови в текстах, що розміщують ті, хто вивчає мову в соціальній мережі;

в) підвищити швидкість читання і письма завдяки постійному спілкуванню в синхронному і асинхронному режимах (чати, електронна пошта);

г) значно підвищити рівень розуміння на слух і підвищити темп говоріння завдяки спілкуванню через систему Skype» [29, 149].

Дж. Хармер вважає, що для роботи студентів з веб-сторінками доцільно застосовувати так звану модель ESA – Engage, Study, Activate [45, 37].

Engagement, використовуючи термін Дж. Хармера, – це послідовність дій вчителя, коли він викликає зацікавлення студентів, апелюючи до їхніх емоцій. Викладач може застосовувати такі матеріали, як гра, музика, картинки, призначені для дискусійного обговорення, драматичні історії, тощо.

Study – є фазою, коли залучені у комунікацію студенти звертають увагу на мовні конструкції, здійснюють пошук інформації.

Activate – на цій стадії підбираються вправи та види діяльності, які дають змогу застосувати комунікативний підхід найкращим чином [45, 37–41].

Зважаючи на те, що навчання англійської мови завжди носить інтерактивний характер, залучення студентів до спілкування іноземною мовою через використання улюблених соціальних мереж є, на думку автора, надзвичайно вдалим способом підвищення мотивації до навчання та методом навчання у ВНЗ [12, 411].

Р. Бужиков та В. Доній на основі ґрунтовного аналізу теоретичних матеріалів вважають можливим «визначити основні ознаки соціальних мереж, серед яких – соціальна структура, обмін інформацією, актуальність у сучасному інформаційному суспільстві. Ураховуючи ці характеристики як такі, що сприяють створенню активної взаємодії учасників інформаційно-комунікативного середовища, сучасні педагоги використовують соцмережі в навчальному процесі, зокрема під час навчання іноземної мови» [5, 206].

М. Хамада наголошує на важливій ролі соціальних мереж для становлення колективу студентів та зазначає, що «результати показують, що студенти схильні обговорювати важливі для них проблеми в соціальних мережах, у групах у Facebook, а не в класі. У разі низької самооцінки вони не можуть поділитися думками на уроці та запропонувати свої думки для обговорення. Дискусійна група в соціальних мережах є місцем, де всі публікують ідеї, відкриті для критики та похвали. Студенти розвивають навички організації, синтезу та аналізу поглядів самостійно та разом з однокласниками. Це створює умови для змістовного навчання, в якому члени групи можуть генерувати ідеї. Таким чином учні здобувають впевненість у письмових відповідях, тому що їх підтримують та отримують позитивний відгук» [46].

Г.О. Нестеренко та О.В. Тишкова пропонують таку класифікацію соціальних мереж:

- соціальні мережі загальної тематики (MySpace, Facebook, та ін.), дають можливість доступу до інформації, яка задовольняє різноманітні власні інтереси;

- соціальні спеціалізовані мережі, наприклад: Last.Fm (музична соціальна мережа), Geni (сімейна соціальна мережа, яка об'єднує людей на основі сімейних зв'язків), Autokadabra.ru (соціальна мережа

автолюбителів). Сюди ж відносяться вузькоспеціалізовані, наприклад, електронного навчання PRO, Scipeople.ru, та ін.;

- ділові соціальні мережі - мережі, що сприяють професійному розвитку та побудові кар'єри особистості. Серед них МойКруг і Рlахo [28, 454].

Н. А. Семенов на основі аналізу наукових джерел пропонує класифікувати соціальні мережі за такими категоріями:

- тип мережі (особисте й ділове спілкування, відео, аудіо, фото, геолокація, закупівля, блогінг, новини, питання-відповідь, закладки, віртуальні світи, тематичні, знайомства);

- відкритість (відкриті, закриті, змішані);

- географічне охоплення (світ, країна, територіальна одиниця, регіон, міжнародна);

- рівень розвитку (веб 1.0, веб 3.0 і т.д.) [60].

Автори видання «Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій» [10] слідом за Є. Г. Каменським та О. А. Гримовим [15] класифікують мережеві спільноти за такими типами:

1) науково-професійні (у тому числі, навчальні) – об'єднанні особливою «професійною» етикою, досить вузькою спеціалізацією діяльності;

2) творчі – представлені спільнотами з можливістю розміщення продуктів власної творчості (вірші, музика, фото- і відеофайли та ін.), орієнтовані на творче самовираження особистості (у тому числі, авторські сторінки представників творчої інтелігенції – художників, поетів, фотографів та ін.), а також спільнотами, орієнтованими на комунікацію по темі творчості та мистецтва;

3) розважально-дозвільні – різноманітні гумористичні спільноти, спільноти за типом реалізованих дозвільних практик, наприклад,

любителі риболовлі, групи шанувальників певних медіаперсон або споживачів того чи іншого бренду, різні підписки, групи за інтересами без жорсткої прив'язки до роду діяльності;

4) цивільно-політичні мають чітко визначену громадянську / політичну позицію, що об'єднують прихильників тих чи інших суспільних чи політичних сил (в ідеалі спрямовані на координацію і практичну реалізацію спільної діяльності в реальному житті).

С. О. Акимов визначає вісім основних інструментів мережі (вісім способів спілкування):

- миттєві повідомлення,
- форуми,
- блоги,
- wiki-бібліотеки,
- сховища документів,
- соціальні закладки,
- сховища навчально-методичних матеріалів та електронних курсів,
- відеоконференції [1].

А.А. Калмиков та Л.А. Коханова визначають такі мотиви використання електронних соціальних мереж:

- 1) Діловий мотив.
- 2) Пізнавальний мотив.
- 3) Комунікативний мотив.
- 4) Корпоративний мотив.
- 5) Мотив самоствердження.
- 6) Ігровий мотив і мотив рекреації (відпочинку).
- 7) Мотив афіліації.
- 8) Мотив самореалізації та розвитку особистості [14].

Діловий мотив – це створення можливості для широкого пошуку інформації, контактів і взаємодії з певною людиною, організацією

роботи. Для більшості користувачів – це складова частина професійної діяльності. Ділова мотивація – досягнення конкретного ділового результату.

Пізнавальний мотив характерний для всіх користувачів. Пов'язаний з отриманням нової інформації, нових знань, можливостей, за допомогою спілкування з новими людьми, візуальних і слухових образів, різної гіпертекстової інформації.

Комунікативний мотив пов'язаний з потребою людини в обміні знаннями, думками, емоціями. Характеризується пошуком нових знайомств, людей з близькими інтересами, набуттям нового кола спілкування.

Корпоративний мотив визначається тим, що значна частина людей працює в умовах спільної діяльності. Корпоративний мотив визначається орієнтацією користувачів на співпрацю. Це спільне рішення проблем, обмін результатами діяльності.

В основі мотиву самоствердження лежить самооцінка особистості. Людині доводиться доводити собі й іншим свою спроможність і цінність. Віртуальне середовище – новий світ, де можна по-іншому позиціонувати себе, відкриваючи при цьому новий бік свого «Я».

Ігровий мотив і мотив рекреації (відпочинку) зумовлений тим, що у соціальних мережах кожен користувач може знайти для себе найбільш підходящий і цікавий вид відпочинку. Крім відновлення стану працездатності, гра і рекреація (система заходів, пов'язана з використанням вільного часу людей для їх оздоровчої, культурно-ознайомчої і спортивної діяльності на спеціалізованих територіях, які розташовані поза їх постійним помешканням) є способом оволодіння новими видами діяльності, перевіркою своїх можливостей, змаганням.

Мотив афіліації ґрунтується на тому, що у кожної людини є потреба належати до певної групи, приймати її цінності і слідувати їм, займати власне місце в цій групі. Мотив афіліації реалізовує цю потребу.

Мотив розвитку особистості формує прагнення і розвиток своїх комунікативних, пізнавальних здібностей. Соціальні мережі дають можливість користувачеві проявити свої навички та вміння, що дозволяє людині реалізовувати свій творчий потенціал, отримати оцінку своєї творчості [14].

На думку Дж. Родріґез, «інноваційні педагоги бачать, як нові комунікаційні та мережеві інструменти, які використовуються масами, можна адаптувати та використовувати для навчальних цілей. Безкоштовні, прості у використанні соціальні медіа, які зараз проникли в повсякденне життя, дають можливість покращити навчання, участь, спілкування та залучення; розширити класний досвід; та/або для збагачення онлайн-класу. Професори, які включають ці інструменти у свої навчання, можуть зміцнити свою ефективність, використовуючи технології. У той же час студентів заохочують бути активними учасниками викладання та навчання, що створює більш привабливе середовище для всіх учасників [55].

Однак, П. Устін, Л. Попов, Р. Хакімзаянов, Г. Вахітов на основі вивчення психологічних особливостей поведінки студентів констатують, що «високий рівень академічної успішності студентів у реальному житті залежить від їх віртуальної активності у спілкуванні (кількість друзів), перегляді фотографій, створенні власних дописів та поширенні чужих дописів» [57, 382]. У той же час, «низький рівень академічної успішності студентів у реальному житті залежить від їх віртуальної активності при перегляді відео- та аудіоматеріалів, які представлені на особистій сторінці їхньої соціальної мережі, а також від їх підписки на різноманітні цікаві сторінки» [57, 383].

Цю думку стосовно питання використання соціальних мереж у процесі навчання іноземних мов частково поділяють і Дж. Блаттнер та М. Фіорі, які вважають, що «потенціал соціальних мереж полягає в тому, як вони дозволяють студентам взаємодіяти з носіями мови L2 і надають можливість учням брати участь у справжньому змістовному спілкуванні. Отже, розвиток соціопрагматичної компетенції L2 створить сприятливі умови для розвитку комунікативної компетентності, що в свою чергу веде до наступного логічного кроку – продукування. Для студентів, які ближче ознайомилися з умовами дискусійних форумів та культурними аспектами L2, важливо встановити значущі зв'язки [41, 37]. Дослідниці підкреслюють, що «з цієї перспективи, враховуючи дослідження, що базуються на інтеграції соціальних мереж у середовище вивчення мови, знаходиться в зародковому стані, це дослідження слугує першим кроком до кращого розуміння роль, яку може відігравати цей інструмент у розвитку соціопрагматичної компетентності та навички мультиграмотності в контексті навчання іноземною мовою. Незважаючи на те, що Facebook надає цінні переваги та можливості для учнів та викладачів у сфері навчання іноземною мовою, необхідні додаткові дослідження для подальшого встановлення ефективності цього інструменту на заняттях з іноземної мови» [41, 37].

Окрім підтримки навчального процесу з вивчення іноземних мов з точки зору корисності для студентів, соціальні мережі мають також і значний потенціал для розвитку особистості викладача. Так, М. Фаузі констатує, що «при використанні соціальних медіа на робочому місці існує велика ймовірність того, що це сприятиме особистому розвитку та кар'єрному росту серед співробітників таким чином, що це покращить обізнаність і надасть користувачам засоби для швидкої взаємодії через Інтернет, у цьому випадку для вчителів для можливості обмінюватися думками або оновленим матеріалом уроку один з одним. Його

використання також дозволить менш поспішні розмови, а думки будуть висловлюватися більш чітко й відкрито, оскільки у вас буде більше часу на обдумування їхніх висловів, а не якби це було спілкування віч-на-віч [65].

Отже, питання використання соціальних мереж у процесі навчання іноземних мов активно досліджується науковцями з різних країн світу. Автори осмислюють різноманітні аспекти функціонування соціальних мереж, питання інформаційної поведінки користувача соціальних мереж, описують специфіку різних типів соціальних мереж та інтернет-ресурсів, які набувають ознак соціальних мереж.

Для освітян, які прагнуть розвивати власний методологічний інструментарій та підвищувати ефективність навчальної діяльності в сфері викладання іноземних мов, соціальні мережі пропонують досить широкий простір для діяльності.

Однак, при проектуванні викладання іноземних мов із залученням соціальних мереж слід також зважати і на недоліки соціальних мереж, а також і на ризики, які асоціюються із їх використанням.

Висновки до першого розділу

Розвиток соціальних мереж наприкінці 20 століття значним чином вплинув на суспільні комунікативні процеси. Специфіка функціонування соціальних мереж у сучасному світі, їх потужні можливості, популярність та вплив на суспільство та інші інтернет-ресурси можна назвати тими чинниками, що привернули увагу освітян до соціальних мереж та спонукали педагогів всього світу до пошуків шляхів та методів використання соціальних мереж у процесі здобування освіти на різних рівнях. Численні дослідження свідчать про те, що такі пошуки наразі визначаються, як тенденція світового масштабу.

Зважаючи на специфічні риси соціальних мереж як явища сучасності та потреби модернізації освітніх процесів, багато дослідників звертаються до цієї проблематики у своїх дослідженнях. Зарубіжні вчені акцентують увагу переважно на зв'язках соціальних мереж та бізнес-процесів, а питання зв'язків соціальних мереж із освітою визначається як похідне, українські науковці також акцентують увагу на вирішенні питання використання корисних властивостей та особливостей соціальних мереж в освітніх процесах різних рівнів.

При проектуванні викладання іноземних мов із залученням соціальних мереж слід зважати і на недоліки соціальних мереж, а також і на ризики, які асоціюються із їх використанням у навчальному процесі асоціюється із перевагами та недоліками, характерними для соціальних мереж як суспільного явища, що реалізується відповідно до певних технічних умов та базується на сучасних цифрових технологіях.

Ефективність використання соціальних мереж визначається також розробкою та вибором адекватних шляхів їх використання, що ґрунтуються на відповідних засобах зворотного зв'язку, необхідних для

адаптації до технологічних кількісних та якісних змін. Брак методологічного інструментарію для роботи із соціальними мережами, з яким освітяни стикаються на даному етапі, а також низький рівень користувацького досвіду, пов'язаного із використанням соціальних мереж в інших сферах життя є суттєвою перешкодою для підвищення рівня використання соціальних мереж у навчальному процесі як середньої, так і вищої школи.

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

2.1. Соціальні мережі в контексті формулювання мети навчання іноземних мов у закладах вищої освіти

На сучасному етапі переосмислюються підходи до вивчення та викладання іноземних мов, зокрема англійської. Це пов'язано насамперед із стрімкими змінами у суспільстві та переосмисленням ролі іноземної мови в житті сучасної особистості. О. Б. Тарнапольський та М. Р. Кабанова, спираючись на роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, пропонують таке формулювання мети вивчення іноземної мови: «Загальною метою викладання іноземної мови у будь-якому типі закладу освіти на будь-якому етапі навчання є формування у тих, хто навчаються, іншомовно-мовленнєвої комунікативної компетентності, рівень розвитку якої на кінець мовного курсу або одного з його етапів має відповідати соціальному замовленню та потребам тих, хто навчаються, нормативним вимогам до можливого рівня сформованості такої компетентності на певному етапі її формування і реальним можливостям у заданих умовах навчання» [32, 111].

Відповідно до специфіки навчальної програми, вимог певного освітнього рівня та особливостей підготовки та особистісних настанов тих, хто навчається, ця загальна мета може певною мірою конкретизуватися та звужуватися.

Так, І. Ю. Межуєва, вивчаючи проблеми використання інтернету під час навчання англійської мови ділового спілкування, робить такі акценти: «Під час викладання ділової англійської мови потрібно приділити пильну увагу не тільки формуванню у студентів навичок мови, а й прищепленню навичок міжкультурного діалогу і ділового спілкування. Завдяки знанню особливостей різних культур і ділового етикету можна уникнути поширених особистісних і міжкультурних зіткнень, вибудовуючи при цьому ефективний і взаємовигідний бізнес-діалог» [25, 123-124].

На думку дослідниці, «ключовими цілями процесу навчання англійської мови ділового спілкування є:

- систематичне збільшення словникового запасу з урахуванням специфіки тих областей, в яких майбутні фахівці будуть використовувати англійську мову;

- навчання вмінню не тільки слухати, а й чути, адже від якісної розшифровки звуків розмовної ділової англійської залежить побудова діалогу;

- поліпшення якості вимови до рівня, що дозволяє студенту розуміти співрозмовника, що говорить англійською мовою;

- розвиток у студентів здатності до швидкого мовлення під час відповідей на запитання, надання коментарів, проведення презентацій і нарад і т. ін.» [25, 123-124].

В умовах сучасного дистанційного навчання постає потреба видозмінювати методи та підходи до вивчення англійської мови. Одним із інноваційних підходів до організації вивчення англійської мови можна назвати використання соціальних мереж. Г. Соцька, Н. Пазюра та О. Тринус, вивчаючи особливості використання соціальних мереж в процесі навчання англійської мови як другої іноземної стверджують, що «студенти можуть ефективно вивчати ділову англійську за допомогою

таких підходів, як кооперативне навчання, змішане навчання, активне навчання. Результати показують, що студенти впевненіше запрошують друзів у Facebook для спілкування та коментарів. Завдання одногрупників допомагають студентам у вивченні мови і можуть бути ефективним способом покращення граматики, стимулювання вивчення нової лексики» [56, 248]. Однак, є деякі застереження і, можна сказати, певні ризики, приховані в організації навчального процесу таким чином: «таке використання змішаного навчання може зайняти багато часу, і вчителю доводиться докладати додаткових зусиль для оцінювання результатів учнів, контролю їх діяльності та завдань» [56, 248].

Зарубіжні колеги також схиляються до думки про те, що використання соціальних мереж для вивчення іноземних мов, зокрема англійської, потребує постійного моніторингу та своєчасної оптимізації. Самі Бен Ромдан пише: «У результаті зробленого аналізу дистанційного навчання іноземних мов за допомогою соціальних мереж у туніському закладі вищої освіти визначаються такі основні можливості його оптимізації:

- 1) адміністрування та управління викладачем навчальною діяльністю;
- 2) організація автономної роботи над формуванням комунікативної компетенції студентів у позаурочний час;
- 3) підвищення мотивації до вивчення предмета за рахунок залучення аутентичних мультимедійних матеріалів, залучення до спілкування носіїв мови, використання платформи як майданчика для спілкування з викладачем та одногрупниками;
- 4) розвиток творчого потенціалу студентів» [2, 37].

Серед труднощів, які викликає у викладачів впровадження соціальних мереж у процесі вивчення іноземних мов дослідник виділяє такі:

- нерозробленість системи завдань і вправ із використанням соціальних мереж, а також форм контролю та оцінювання;
- необхідність активної та регулярної участі у розміщенні та коментуванні публікацій під час вивчення дисципліни [2, 37];
- притаманна студентам відсутність навичок мережевого спілкування під час навчального процесу;
- низький рівень інформаційної компетенції студентів;
- невміння студентів оформляти посилання на знайдений матеріал і критично переосмислювати знайдену інформацію, що веде до порушення кодексу академічної доброчесності (плагіату) [2, 35-37].

Б. Ромдан бачить можливості та перспективи подолання цих труднощів «в умовах успішної інтеграції соціальних мереж у навчальний процес, що означає:

1. Сформованість як у студентів, так і у викладача інформаційної компетенції, що забезпечує впевненість у користуванні комп'ютером і програмним забезпеченням, а також навичок роботи в мережі.

2. Розробленість низки правил роботи з соціальними мережами для студентів, що стосуються таких аспектів, як: регулярність читання і коментування, дотримання правил мережевого етикету, використання мовних норм (заборона на використання неформальної мови).

3. Вибір оптимальної моделі навчання викладачем: організація та адміністрування навчального процесу (публікація навчального плану, розкладу, оголошень, навчальних завдань); педагогічний вплив (платформа для інтерактивної взаємодії зі студентами).

4. Вибір оптимальної моделі навчання: навчальна група або робота в малих групах по 2-3 особи, індивідуальна робота» [2, 35-37].

М. Фаузі також вказує на роль навичок та настанов вчителя в організації вивчення англійської мови з використанням соціальних мереж. Він зазначає, що «як вчителя, наша роль полягає в тому, щоб зробити ці соціальні мережі інструментом підтримки нашого процесу навчання англійської мови. Необхідно докласти багато зусиль у застосуванні розвитку таких технологій, як соціальні медіа, щоб підвищити якість нашого ELT» [65].

Питання трансформації навчального процесу з огляду на використання соціальних мереж виявляється досить вимогливим для викладача, адже «вибір оптимальної моделі навчання за допомогою соціальних мереж ставить перед викладачами такі завдання:

а) визначення питомої ваги використання соціальних мереж у навчальному процесі;

б) адекватність вибору форм презентації навчального матеріалу формам контролю;

в) визначення параметрів оцінки якості навчання з використанням соціальних мереж для всіх компонентів систем «управління – результат», «діяльність – управління»;

г) організація моніторингу, аналізу та оцінки (внутрішньої і зовнішньої) якості навчання» [2, 36].

Не менш важливою видається і проблема оцінки ефективності застосування соціальних мереж в процесі навчання англійської мови: «для визначення успішності та результативності навчання іноземних мов із використанням соціальних мереж необхідно враховувати:

- якість змісту публікацій викладача;

- якість коментування повідомлень викладача студентам;

- включеність студентів у роботу; використання різноманітних методів взаємодії, більшого арсеналу засобів Інтернету та соціальних сервісів для розвитку іншомовної комунікативної компетентності;

- зростання рівня інформаційної компетентності студентів, що виражається в ступені використання соціальних сервісів як під час навчання, так і в особистих цілях;

- зростання рівня інформаційної компетентності викладача, що виражається в бажанні самовдосконалюватись у використанні соціальних сервісів, усвідомленні необхідності обміну досвідом із колегами, вступі в професійні інтернет-спільноти для обміну досвідом із використання інформаційних та комунікаційних технологій у навчальному процесі» [2, 35-37.]

На думку І. Руснака та М. Василик, «сучасні підходи до мовної освіти вимагають створення мотиваційного середовища для майбутніх фахівців під час опанування іноземних мов. До цього спонукає розширення міжкультурних обмінів у світі, інтеграція України в Європу та долучення її громадян до світових цінностей. Тому вивчення іноземної мови у вищій школі набуває практичного значення, а її комунікативна функція відіграє головну роль у міжособистісному спілкуванні» [31, 135]. На даному етапі можна стверджувати, що комунікативна функція реалізується і через використання соціальних мереж, які стають невід'ємним елементом не лише приватної комунікації, а й прикметою сучасної ділової комунікації, виконуючи, поряд з іншими видами спілкування, свою важливу та унікальну функцію.

Тому, як вважає І. Карпа, «вчителям англійської мови слід навчитися використовувати засоби соціальних медіа, які на сьогоднішній день є невід'ємною частиною сучасного життя, а також залучати студентів до спілкування англійською мовою у соціальному контексті. Фактично, ідеальне спілкування викладача зі студентами у соціальних мережах та використання веб-сторінок на заняттях з іноземної мови залучає як досвід вивчення англійської мови, так і когнітивний розвиток

учнів для підготовки їх до майбутнього життя у глобалізованому світі» [16, 271-272].

2.2. Соціальні мережі у навчанні іноземних мов: характеристики соціальних мереж

Є. Процько акцентує увагу на тому, «що різні соціальні мережі можуть також виступити яскравою платформою для вивчення англійської мови, оскільки сприяють вдосконаленню навичок читання та письма студентів іноземною мовою, сприяють звуженню соціокультурних прогалів. Виявлено, що здобувачі вищої освіти, які використовували інтернет-ресурси при вивченні англійської мови, здатні швидше аналізувати інформацію та мають кращі навички спілкування» [30, 128].

У процесі використання соціальних мереж для вивчення іноземних мов проявляються переваги та недоліки соціальних мереж. До переваг широкого використання мережевих соціальних сервісів в освіті та вивченні іноземних мов, зокрема, відносять [59]:

- інтерактивність і безперервність;
- неформальність;
- відкритість;
- гнучкість;
- модифікованість;
- групова спрямованість;
- інноваційність;
- метапредметність;
- толерантність;
- розвиток критичності мислення.

Як недоліки і складнощі використання мережевих соціальних сервісів в освіті та вивченні іноземних мов, зокрема, відзначають:

- технічні проблеми;
- компетентнісні проблеми;
- мотиваційні проблеми;
- змістові проблеми;
- методичні проблеми;
- організаційні проблеми;
- проблеми розвитку[59].

Слід зазначити, що перераховані переваги та недоліки є спільними для соціальних мереж як суспільного явища та зумовлені специфікою їх функціонування. Кожній соціальній мережі також властиві індивідуальні переваги та недоліки, які обумовлюють її популярність, характер контенту, а, відповідно, і потенціал з точки зору використання у процесі вивчення іноземних мов.

Дослідники виділяють такі групи віртуальних спільнот, які доцільно використати в організації навчання іноземної мови:

1. Група, метою якої є ознайомлення з країною мови, що вивчається, завдання спільноти полягає в залученні різних користувачів до культурознавчого аспекту навчання іноземної мови.

2. Група, мета якої – обмін досвідом та обговорення проблем вивчення та викладання іноземної мови.

3. Група, в якій користувачі самостійно навчаються іноземної мови.

4. Група спільнот (закриті для сторонніх), які створюються для викладання мови певним групам учнів [3].

У науково-педагогічній літературі [24; 41; 51; 53] знаходимо аналіз особливостей окремих соціальних мереж, які за своєю специфікою

можуть створювати позитивний ефект для процесу вивчення іноземної, зокрема, англійської, мови:

1. SharedTalk: цей Інтернет-ресурс забезпечує можливість для вивчення різних іноземних мов за принципом взаємодопомоги. Студент спілкується з носієм іноземної мови, допомагаючи останньому вчити свою рідну мову.

2. Lang-8: соціальна мережа організовує спілкування з носіями мови за принципом взаємодопомоги у вивченні іноземних мов, а також пропонує корисну практику перевірки орфографії носіями мови.

3. Langled: ресурс містить матеріали, аудіо- та відео-уроки для вивчення англійської мови та забезпечує спілкування між студентами з різних країн.

4. Interpals.net: цей Інтернет-ресурс дозволяє знайти партнера для спільного вивчення мови та обміну знаннями, а також можливість обрати друзів з конкретної країни.

5. My Happy Planet: ресурс дозволяє знайти носія мови з іншої країни для спілкування іноземною мовою, а також бібліотеку відео-уроків та можливість розташовувати власні матеріали на ресурсі.

6. Conversation Exchange: ресурс забезпечує можливість пошуку партнерів для спілкування, листування іноземною мовою в чаті.

7. Talk and Learn: ресурс містить корисні матеріали та уроки для вивчення мови та пошуку партнерів для спілкування, а також надає можливість організувати відео-чати. [24]

Також доцільно згадати і сайт Edmodo, який ще називають Facebook для освіти, на сьогоднішній день об'єднує 27 мільйонів вчителів та студентів. Веб-сайт Edmodo засновано у 2008 році для вчителів, учнів і батьків. Використовуючи Edmodo, вчителі запрошують учнів (студентів) у приватні групи, де вони можуть брати участь у дискусіях під керівництвом викладача [16].

М.Карпушина та І. Шумило [17, 85] також привертають увагу до можливостей таких спеціалізованих програмних додатків, як Busu, Duolingo, Livemocha, Mango, Lingorami, Memrize). Спираючись на досвід організації самостійного вивчення іноземної мови у навчальному процесі Національної академії Державної прикордонної служби України, дослідниці акцентують увагу на програмі Anki [17, 85]. Вона пропонує інноваційні й водночас захоплюючі вправи, враховуючи баланс між лексичним і граматичним матеріалом, варіюючи їх види. Особливістю цієї програми є поетапне засвоєння знань, що значно підвищує ефективність (швидкість і міцність) запам'ятовування нових лексичних одиниць. Доведено, що систематичне використання цієї програми дозволяє студенту запам'ятовувати близько 300 слів, словосполучень тощо за місяць. Досвід її використання показав, що за умови роботи з програмою до 30 хвилин щоденно, студенти здатні засвоїти не менше 3000 значень слів за рік.

Особливість інтернет-платформи LiveMocha полягає в тому, що вона дає можливість студентам спілкуватись із носіями англійської мови і культури. Навчання відбувається як в усній, так і у письмовій формі за допомогою обміну текстами, розмов, онлайн-чатів. Ресурс забезпечує користувачів методичними матеріалами (вправами, інструментами комунікації і можливістю прослідкувати успішність) і мотиваційними інструментами [17, 85].

Схожою платформою для самостійного вивчення англійської мови є Englishbaby (соціальна мережа з розробленими планами занять з англійської мови). Вивчати мову разом з Englishbaby можна кількома способами:

- а) переписуючись з іншими учасниками мережі;
- б) спілкуючись з ними на форумах або в особистих повідомленнях;
- в) розгадуючи граматичні загадки;

г) прослуховуючи аудіозаписи, новини тощо.

Зручно також і те, що ця платформа дає можливість самостійно обирати послідовність вправ та забезпечує індивідуальний підхід до навчання [17, 85].

I.C. Гонтаренко визначає такі основні переваги використання мікроблогінгу Twitter:

1) відсутність соціальної ізоляції при пошуку відповіді (студент не залишається наодинці з поставленим перед ним завданням);

2) швидкість отримання відповідей;

3) різноманітність відповідей з прикладами і посиланнями на онлайн-ресурси (наприклад, студент працює над створенням проекту, презентації і не знає, як додати інформацію до слайдів, він пише своє питання в Twitter для учасників своєї групи і отримує відповіді, де вказано різні онлайн-ресурси з прикладами, що пояснюють, як додати інформацію до демонстрації слайдів, і згодом студент виконує завдання);

4) швидке поширення корисної інформації серед одногрупників (наприклад, студенти знайшли гарний відеоресурс на Youtube з тематики онлайн-проектів, що вивчаються, і розмістили послання на нього в Twitter для учасників своєї групи);

5) підтримання дистанційного навчання (наприклад, викладачі виїхали на конференцію, але завдяки Twitter можуть залишати інструкції студентам і обговорювати почуте на конференції);

6) реалізація «живого» спілкування;

7) отримання консультацій від фахівців (наприклад, студент ставить у Twitter запитання про наявність роботи для програмістів мовою COBOL і отримує відповіді відразу від декількох IT-фахівців із вказівкою посилань на корисні ресурси і контакти, які можуть допомогти студентові при проведенні наукового дослідження) [7].

Л. Гаврілова, розглядаючи можливості використання соціальних мереж під час організації та проведення педагогічного експерименту наукового дослідження, звертає увагу на такі особливості їх використання:

- зберігання файлів (підручників, методичних посібників, навчального відео, електронних навчальних засобів) на сервері, надання студентам/учням доступу до них;
- організація і зберігання посилань на джерела інформації (соціальні закладки та каталоги);
- розповсюдження навчальних матеріалів через соціальні мережі;
- самостійне створення навчального контенту, зокрема з використанням засобів мультимедіа, зберігання його на сервері;
- організація спільної роботи студентів, ефективна комунікація між студентами й викладачем, запрошення для спілкування фахівців-професорів інших навчальних закладів;
- включення студентів до роботи професійних співтовариств, вихід дискусій за межі аудиторії та навчальної програми;
- створення віртуальних навчальних спільнот як додаткової до аудиторних занять форми взаємодії студентів із викладачем/учнів з учителем;
- формування й розвиток навичок самоорганізації, взаємодії та співпраці студентів/учнів;
- організація та проведення анкетувань, опитувань, контрольних зрізів знань, інших заходів з оцінювання якості навчання [6, 17-18].

Слід зазначити, що ці можливості доцільно також використовувати у процесі викладання англійської мови для наукових цілей (наприклад, як освітнього компонента магістерських та аспірантських програм), де одним із провідних завдань освіти визначається підтримка наукової комунікації, зокрема у спеціалізованих соціальних мережах.

Навчання англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей також включає опанування основ комунікації та знайомство із сучасними комунікативними процесами, проте із акцентами на професійну діяльність. Оскільки у професійних середовищах різних типів також є й спеціалізовані соціальні мережі, то залучення їх до процесу вивчення іноземної, зокрема англійської мови, є важливим аспектом осучаснення навчального процесу. Наприклад, О. Кречотень виділяє такі напрями використання соціальних мереж в навчанні іноземній мові студентів-технологів.

1. Можливість спілкування зі студентами подібних спеціальностей з інших країн.
2. Неформальна взаємодія з викладачем.
3. Анотування навчально-методичних і наукових матеріалів.
4. Майданчик для наукових дискусій (можливість організації різних наукових форумів, проектів, ..).
5. Колективна робота над творчими проектами студентів з різних ВНЗ.
6. Моніторинг самостійної (позааудиторної) роботи студентів.
7. Платформа для реалізації мережної дослідницької діяльності студентів. [19]

Важливе місце серед соціальних мереж, що мають потенціал до використання на заняттях з англійської мови, посідають соціальні мережі та системи, які орієнтовані на потреби середньої школи.

О. Тишкова, спираючись на досвід та дослідження колег, відзначає: «Перша в Україні найбільш затребувана соціальна мережа «Острів знань» в рамках якої, вчитель може здійснювати обмін ідеями, інформацією, методичними розробками, ресурсами, досвідом тощо, отримати професійну експертну оцінку для своїх методик, публікацій, розробок, а

також – брати участь у спільній діяльності для вирішення спільних проблем, планування заходів, навчання» [33].

Взаємодія у даній соціальній мережі дозволяє сприяти саморозвитку як вчителів, так і здобувачів освіти, адже «робота в соціальній мережі дозволяє вчителям професійно зростати, відкриває можливості спілкування у професійних співтовариствах, приносить нові ідеї та натхнення для нових пошуків та експериментів. Така мережа відіграє важливе значення у діяльності не тільки вчителя та учня, а й безумовно батьків та загальної аудиторії» [33]. Для школярів така мережа насамперед є не лише джерелом здобуття інформації, а й середовищем для знайомств і спілкування за інтересами, обміну своїми знаннями, надання широкому колу учасників мережі можливості оприлюднити власні напрацювання й отримати професійну оцінку своєї творчої діяльності. Також школярі можуть в інтерактивному спілкуванні обговорювати й вирішувати особисті або загальні питання, створювати колективні публікації, брати участь у спільних проектах і відкритих онлайн-уроках [33].

Незважаючи на «спеціалізованість» цієї мережі, вона також може ефективно залучати і представників «загальної аудиторії, у тому числі для батьків» [33]. Для них використання «Острову знань» – це можливість безпосередньої участі в навчальному процесі, в оцінюванні якості освіти, в обговоренні й створенні проектів, що можуть визначати стратегію розвитку освіти загалом [33].

До інших соціальних мереж, орієнтованих на підтримку навчального процесу середньої школи належать такі мережі, як «Партнерство в навчанні», «Щоденник.ua», «ВікіОсвіта».

Мережа «Партнерство в навчанні» відкриває доступ до освітніх програм для шкіл, у тому числі до планів уроків і практичних занять, дає

можливість освітянам обмінюватися ідеями, новинами, а також власним досвідом застосування ІКТ для навчання [33].

О. Тишкова зазначає, що «мета Всеукраїнської безкоштовної освітньої соціальної мережі «Щоденник.ua», що працює за підтримки Міністерства освіти і науки України та Інституту інноваційних технологій і змісту освіти є створення єдиного віртуального простору для шкіл, вчителів та батьків, регулювання відносин між людьми, задіяних у житті школи. Доступ до системи здійснюється лише за спеціальним кодом, отриманим в освітній установі» [33].

На думку науковиці, «окремої уваги заслуговує також «ВікіОсвіта», яка представляє собою мережеве об'єднання учасників навчально-виховного процесу, яке дає можливість: спільного створення зібрання сучасних, безкоштовних, вільно розповсюджуваних освітніх ресурсів; опанування нових інформаційних технологій; опанування нових організаційних форм навчальної діяльності. В режимі реального часу можлива робота над спільним проектом, обговорення актуальних питань формування освітнього простору. Загалом «Острів знань», «Партнерство у навчанні» та «Щоденник ua», «ВікіОсвіта» є основними соціальними мережами, де вчителі та учні можуть обмінюватись інформацією, ідеями, давати відеоуроки чи бути учасниками відео-конференцій у віртуальному просторі» [33].

І. Гоцинець на основі ґрунтовних досліджень проблеми використання соціальних мереж як додаткового інструменту формування іншомовної інформаційно-комунікативної компетентності студентів відзначає «ефективність застосування соціальних мереж у практиці навчання іноземної мови студентів, позаяк це сприяє реалізації особистісно-діяльнісного підходу, принципу індивідуальності, підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови, а також зниження стресу через боязнь допустити помилки» [8, 85].

В. Доній вказує, що «слід звернути увагу на те, що у процесі використання соціальних мереж в освітньому процесі змінюються функції викладача. Викладач не лише навчає та контролює, а організовує, наставляє, пропонує і є рівним учасником нетворкінгу» [9, 101].

Це означає, що «викладачеві важливо самому бути активним користувачем соціальних мереж, ініціатором, радником, дослідником і наставником. Використання соцмереж як інструменту навчання іноземної мови також сприятиме налагодженню міжособистісних стосунків, надасть можливість скоротити дистанцію між викладачем та студентами, створити позитивну атмосферу для комунікації. Отже, соціальні мережі мають дидактичні характеристики та дозволяють ефективно і креативно вирішувати завдання, застосовуючи індивідуальний підхід. Використання соціальних мереж Instagram, Facebook, ТікТок є ефективним додатковим інструментом вивчення іноземної мови, що активізує навчальний процес та мотивує до вивчення іноземної мови»[9, 101].

Отже, використання соціальних мереж у процесі викладання англійської мови відкриває широкі можливості як для розвитку особистості здобувача освіти, так і викладача іноземної мови, а також і спільноти викладачів. Однак, перед викладачем постає і ряд вимог, які необхідно виконати для того, щоб процес навчання був ефективним.

Особливості сучасних соціальних мереж роблять їх зручними для вирішення завдання підтримки як процесу навчання, так і окремих видів діяльності (самостійна робота, виконання групових проєктів, навчання в умовах дистанційної освіти та ін.). Педагогам доцільно знайомитися із корисними властивостями різноманітних соціальних мереж для збагачення власного методичного інструментарію.

2.3. Чинники вибору соціальних мереж для навчання англійської мови здобувачів освіти у навчальному процесі закладів вищої освіти

Питання використання соціальних мереж у навчанні англійської мови – це досить проблемний момент для викладача на будь-якому рівні освіти. Обираючи такий метод навчання, педагог стикається із викликом, який передбачає подолання можливих наслідків позитивного чи негативного впливу ряду чинників, а також прийняття рішень стосовно питання, наприклад, інформаційної безпеки учнів.

До того ж застосування соціальних мереж у навчанні передбачає, що педагог є принаймні користувачем-початківцем обраної соціальної мережі, інакше буде досить складно налагодити ефективну взаємодію із здобувачами освіти.

Слід зазначити, що у різних країнах світу популярністю користуються певні соціальні мережі. У деяких країнах певні соціальні мережі є забороненими до використання. До країн, що ввели обмеження чи повну заборону використання окремих соціальних мереж, належать, наприклад Китай, Україна, багато арабських країн. Тому працюючи зі здобувачами освіти, які походять з країн, де діють заборони такого роду, слід дуже уважно ставитися до вибору соціальних мереж, використовуваних із навчальною метою. По-перше, для громадян таких країн, наявність аккаунтів у відповідних соціальних мережах може призвести до негативних наслідків під час візитів на Батьківщину. По-друге, студентам необхідний буде певний час на ознайомлення із особливостями такої соціальної мережі, адже, більш за все, вони не мають досвіду її використання, що знизить ефективність навчання.

Крім чинника заборонності, слід також враховувати і популярність тих чи інших соціальних мереж в окремих країнах. За допомогою таблиці

2.1. розглянемо соціальні мережі, що користуються популярністю у певних регіонах.

Таблиця 2.1

Поширеність соціальних мереж відповідно до географічних регіонів та континентів [44]

Континент/регіон	Домінантні соціальні мережі
Африка	Hi5, Facebook
Америка (Північна)	MySpace, Facebook, Youtube, Flickr, Netlog
Америка (Центр і Південь)	Orkut, Hi5, Facebook
Азія	Friendster, Orkut, Xianonei, Xing, Hi5, Youtube, Mixi
Європа	Badoo, Bedo, Hi5, Facebook, Xing, Skyrock, Ployaheed, Odnoklassniki.ru.V Kontakte
Ближній Схід	Facebook

Як бачимо, для різних регіонів, за даними досліджень В. Гарібі та М. Шаабі [44], характерним є домінування певних соціальних мереж. Азія, до речі, не підтримує всесвітнього тренду користування Facebook. Тому при виборі соціальних мереж для навчання англійської та інших мов як іноземних для представників інших культур, слід зважати на чинник поширення, і, відповідно, передбачуваний рівень користувацького досвіду потенційних користувачів.

Із територіальною поширеністю частково пов'язаний і критерій розвиненості певної соціальної мережі. За допомогою рисунка 2.1. розглянемо окремі показники, які характеризують окремі популярні соціальні мережі.

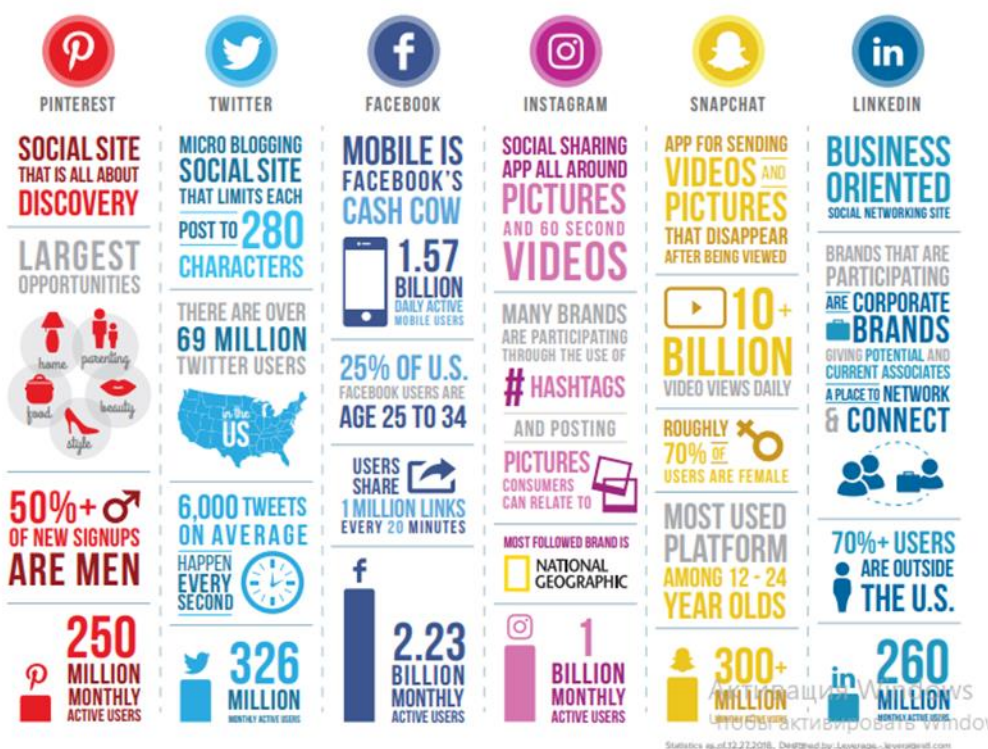

Рисунок 2.1. Основні характеристики соціальних мереж [64]

За даними Л. Бенсона [64], як бачимо, найбільша кількість активних користувачів у мережі Facebook, на другій позиції – Instagram. Із наведеної інформації у формі інфографіки можемо отримати загальне уявлення про спрямування соціальних мереж, їх комерційну привабливість, середній вік, стать типових та нових користувачів, їх активність та чисельність активних користувачів, а також додаткову інформацію про пов'язані ресурси, якими користуються зареєстровані користувачі певної мережі.

На основі таких загальних даних педагог може зробити для себе висновки щодо потенціалу використання певної соціальної мережі для потреб навчальної діяльності.

На прикладі рисунка 2.2 розглянемо важливі характеристики, які притаманні соціальним мережам, і можуть визначати ефективність їх використання у навчанні англійської мови.

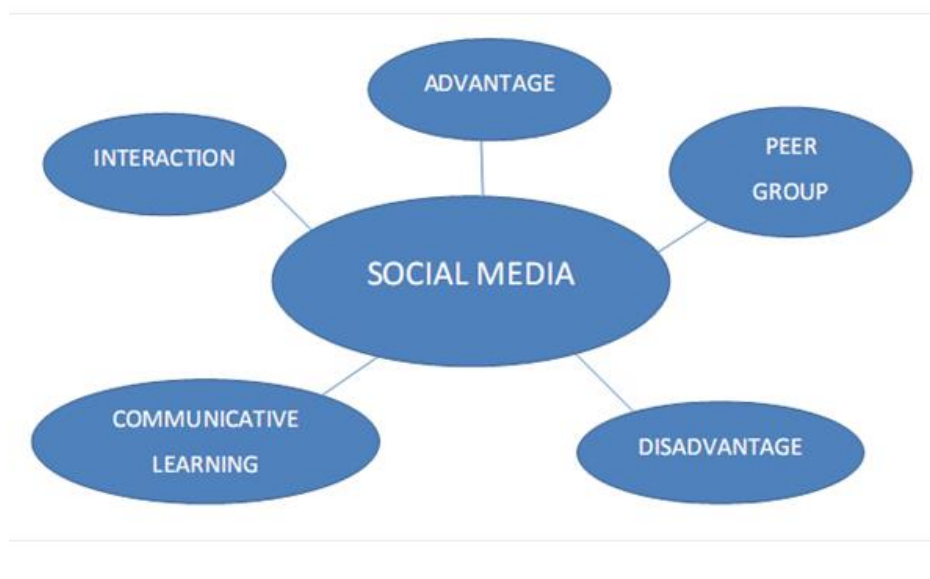

Рисунок 2.2. Характеристики, які притаманні соціальним мережам, і можуть визначати їх ефективність для навчання англійської мови [65]

На думку М. Фаузі [65] до уваги слід брати насамперед різнопланові переваги та недоліки соціальної мережі, що розглядається. Вони можуть бути як притаманними певній соціальній мережі взагалі, так і виявлятися лише в певних ситуаціях взаємодії із соціальною мережею.

Дуже важливою є придатність соціальної мережі для використання в межах комунікативної методики навчання. Параметрами тут виступають тематична спрямованість соціальної мережі (якщо така їй притаманна), специфіка оформлення характерних інформаційних повідомлень, можливості обміну аудіофайлами та відеофайлами, голосовими повідомленнями тощо.

Особливості взаємодії у межах соціальної мережі визначають легкість її використання для організації реальної комунікації як педагога зі здобувачами освіти, так і здобувачів освіти між собою, можливість залучення до комунікації інших осіб, наприклад, носіїв мови, що вивчається.

Можливість організації взаємодії однолітків посередництвом соціальної мережі також виступає важливим параметром, оскільки

створює передумови для ефективної взаємодії учасників навчального процесу, організації проектної роботи, роботи в групах із використанням матеріалів соціальної мережі.

Для педагога, який планує використання соціальних мереж у навчанні іноземної, зокрема англійської мови, як нефахівця у сфері цифрових технологій, актуальними є знання і розуміння принципів роботи і функціонування соціальних мереж у цілому та особливо тих, які планується використовувати.

У цьому аспекті важливим є розуміння принципу роботи, базових можливостей соціальної мережі, а також специфіки її комерційного використання, вимог до техніки, що потрібна для використання соціальної мережі, базових принципів та вимог безпечної взаємодії із певним ресурсом.

Невміння орієнтуватися у специфіці комерційного використання соціальної мережі може призвести до помилкової оцінки актуальності та релевантності матеріалів із мережі.

Знання і розуміння технічних умов використання соціальної мережі дозволить визначити, які види роботи доцільно планувати для здобувачів освіти (зумовлені, наприклад, потребою в телефоні, планшеті чи комп'ютері для користування мережею) для класного чи домашнього виконання.

Питання безпечної взаємодії із соціальною мережею насамперед пов'язане із користуванням ресурсом на рівні середньої школи. Тут можливі загрози викрадання даних, кібербулінгу, можливості перегляду nereкомендованих для певних вікових категорій типів контенту тощо. Слід зазначити, що для педагога також є можливими загрози викрадання даних та кібербулінгу.

Дуже важливим для педагога є також розуміння того, як користувачі працюють із певною соціальною мережею, для задоволення яких потреб вони її переважно використовують.

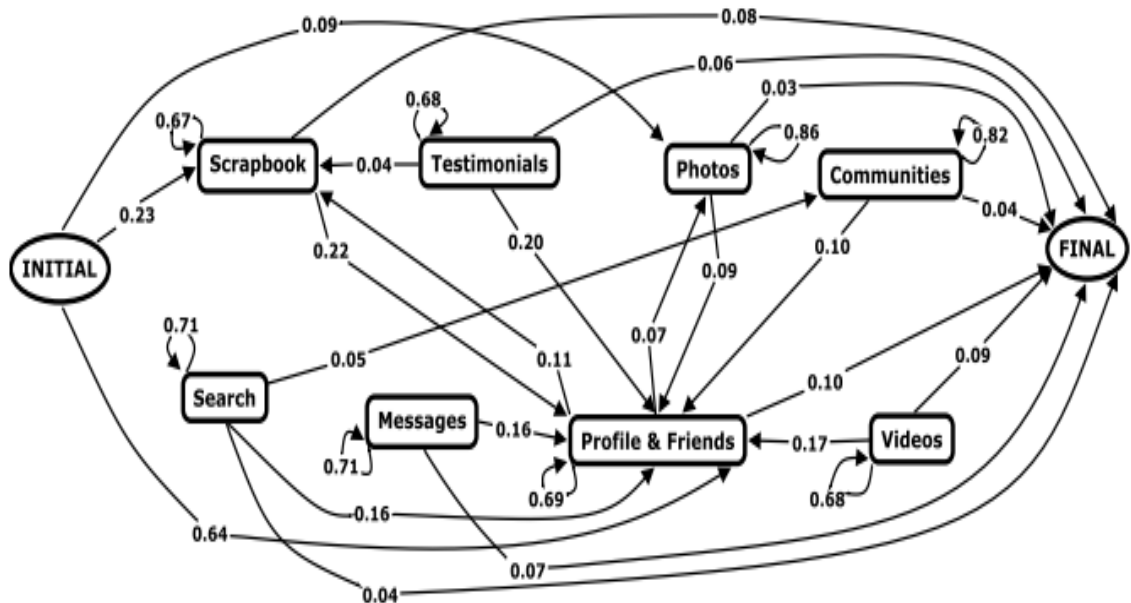

Рисунок 2.3. Специфіка взаємодії користувачів із соціальною мережею [39]

На прикладі рисунка 2.3. розглянемо особливості поведінки користувачів на прикладі соціальної мережі Okkut, які були досліджені Ф. Бенвенуто, Т. Родрігесом, М. Ча та В. Алмейда [39]. Як бачимо, більшість користувачів, наприклад, почали свої сеанси з взаємодії з мережею з категорії «Профіль і друзі», «Записки» або «Фотографії» [39]. Знаючи такі особливості педагог зможе побудувати стратегію взаємодії здобувачів освіти із обраною соціальною мережею більш ефективно, обрати оптимальні форми роботи та підготувати відповідні формулювання завдань для класної та самостійної роботи.

У цьому сенсі корисним буде також і усвідомлення педагогом принципів інтерактивної поведінки, характерної для роботи з соціальними мережами. К. Ху у своєму дослідженні описує такі поширені типи інтерактивної поведінки користувачів:

- додавання пов'язаної, додаткової чи протилежної інформації, досвіду та думок;

- посилання на зовнішні джерела інформації;

- оцінка інформації або критичний коментар;

- посилання або порівняння інформації в двох або більше публікаціях;

- підсумовування набору дописів;

- прагнення робити загальні висновки та висновки з набору дописів [50, 86].

На думку Дж. Родрігез, при ухваленні рішення про використання соціальних мереж у навчанні, слід ґрунтовно осмислити такі моменти, пов'язані із їх використанням:

- право власності,

- конфіденційність і безпека,

- доступ,

- доступність і відповідність,

- стабільність технології,

- права інтелектуальної власності та закони про авторське право [55].

Навіть на даному етапі розвитку електронних комунікації досить цікавим є питання про те, кому належить право інтелектуальної власності на той чи інший контент, чи дозволено користуватися тими іншими ресурсами, дописами, фото- та відеоматеріалами. Для педагога ці питання є винятково важливими, адже саме він залучає здобувачів освіти до комунікації, до оперування певними ресурсами, і відповідно несе відповідальність у разі виникнення ризиків чи можливих проблемних ситуацій.

В. Гарібі та М. Шаабі рекомендують наступні стратегії для уникнення загроз, пов'язаних із використання соціальних мереж:

1) Розвиток обізнаності щодо розкриття інформації: користувачі найбільше піклуються і дуже свідомі щодо розкриття їх особистої інформації в профілях у соціальних веб-сайтах.

2) Заохочення інформаційно-просвітницьких і освітніх кампаній: уряди повинні забезпечити та пропонувати освітні заняття з питань підвищення обізнаності та безпеки.

3) Зміна існуючого законодавства: існуюче законодавство потребує змін, пов'язаних з новою технологією та новими шахрайствами та атаками.

4) Розширення можливостей аутентифікації: контроль доступу та аутентифікація мають бути дуже сильними, щоб кіберзлочини, вчинені хакерами, спамерами та іншими кіберзлочинцями, можна було максимально зменшити.

5) Використання найпотужніших антивірусних засобів: користувачі повинні використовувати найпотужніші антивірусні засоби з регулярними оновленнями та повинні зберігати відповідні налаштування за замовчуванням, щоб антивірусні засоби могли працювати ефективніше.

б) Забезпечення відповідних інструментів безпеки: тут ми надаємо рекомендації постачальникам програмного забезпечення для безпеки, а саме: вони повинні запропонувати деякі спеціальні інструменти для користувачів, які дозволяють їм видаляти свої облікові записи та керувати різними проблемами конфіденційності та безпеки [44].

Слід зазначити, що описані рекомендації пропонують розробку стратегій не лише на рівні педагогів, але й у значному більшому масштабі. Проте педагоги, зокрема викладачі англійської мови мають можливість привертати увагу здобувачів освіти до проблемних питань та ситуацій, обговорювати вдалі та невдалі моделі поведінки, у цілому підвищуючи рівень обізнаності студентів у сфері кібербезпеки та відповідних технологій.

Якість та специфіка контенту, яким користується педагог, є теж важливим чинником ефективності роботи із соціальними мережами для навчання англійської мови. Необхідно враховувати, що соціальні мережі характеризуються певними вимогами чи, скоріше, особливостями, того контенту, який використовується в даній соціальній мережі. Можна виділити такі типи вимог:

- технічні (особливості форматування файлів, їх обсяг, виставлені параметри тощо);
- змістовні (відповідно до тематичного спрямування певної соціальної мережі може бути потрібно ретельно добирати тематику та характер контенту);
- структурні (визначають можливі або бажані структурні елементи контенту).

Крім того, контент, який поширює викладач, має бути цікавим та привабливим для тих, хто навчається. М. Алтон пропонує такі характеристики для контенту і присутності особи в соціальних мережах, які характеризуються ефективністю:

1. Ви має бути всюди, де є ваші реципієнти.
2. Дисципліна в соціальних мережах.
3. Провокує інтерес, залучення.
4. Ідеальна присутність бренду орієнтована на тренд.
5. Керується візуальними можливостями.
6. Є гуманним.
7. Є привабливим [61].

Як можемо помітити, ці вимоги стосуються здебільшого контенту особи, яка має на меті маркетингову активність, але дотримання таких характеристик контенту для педагога може створювати додаткові мотиваційні механізми для активізації роботи з контентом з боку здобувачів освіти.

Для ухвалення рішення щодо використання соціальних мереж у навчальному процесі з іноземних мов доцільно користуватися таким алгоритмом дій:

1. Визначити мету використання соціальних мереж у навчальному процесі.
2. Описати завдання, які допоможе вирішити використання соціальних мереж у навчальному процесі.
3. Продумати, які саме соціальні мережі найбільш відповідають можливостям вирішення цих завдань.
4. Визначити свій рівень знайомства із обраними соціальними мережами та власний користувацький досвід.
5. Можливо провести опитування серед студентів для визначення популярності обраних соціальних мереж.
6. Обрати найбільш відповідну соціальну мережу.
7. Виконати усі дії, пов'язані із початком роботи із нею (реєстрація, заповнення необхідних даних тощо)
8. Розробити інструкції для студентів щодо роботи із соціальною мережею.

Висновки до другого розділу

На сучасному етапі переосмислюються підходи до вивчення та викладання іноземних мов, зокрема англійської. Це пов'язано насамперед із стрімкими змінами у суспільстві та переосмисленням ролі іноземної мови в житті сучасної особистості.

Специфіка використання соціальних мереж у процесі навчання іноземних мов визначається результатами аналізу таких елементів освітнього середовища, як:

- Можливість забезпечення комунікативного навчання;
- Можливість забезпечення ефективної взаємодії студентів;
- Додаткові переваги, які надає спілкування у соціальних мережах;
- Особливості організації взаємодії студентів із однолітками;
- Недоліки соціальних мереж, які можуть потенційно впливати на процес навчання.

Імплементация соціальних мереж у вивчення іноземних мов асоціюється як із додатковими перевагами, так із викликами для педагогів та здобувачів освіти, що зумовлені особливостями функціонування соціальних мереж. Одним із найбільш важливих питань є питання безпечної взаємодії із соціальною мережею, що насамперед пов'язане із користуванням ресурсом на рівні середньої школи, але не обмежується умовами середньої освіти. Тут можливі загрози викрадання даних, кібербулінгу, можливості перегляду nereкомендованих для певних вікових категорій типів контенту тощо. Слід зазначити, що для педагога також є можливими загрози викрадання даних та кібербулінгу.

Для ухвалення рішення щодо використання соціальних мереж у навчальному процесі з англійської мови доцільно користуватися алгоритмом дій, що забезпечить всебічний аналіз чинників, які можуть

позитивно чи негативно впливати на ефективність навчання англійської мови.

Застосування соціальних мереж у практиці навчання іноземної мови студентів сприяє реалізації особистісно-діяльнісного підходу, принципу індивідуальності, підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови, а також зниження стресу через спілкування в звичних та знайомих умовах.

ВИСНОВКИ

Соціальні мережі стали невід'ємною складовою сучасних світових комунікативних процесів, вони стали засобом впливу на суспільну свідомість та із розважального середовища перетворилися на важливе джерело різномірної інформації. В сучасних умовах деякі інтернет-ресурси, які не є соціальними мережами, видозмінюються і набувають ознак соціальних мереж. Здебільшого такі трансформації зумовлені прагненням розширити коло користувачів, а також підвищити рівень комерціалізації того чи іншого ресурсу, використавши переваги формату соціальних мереж.

Соціальні мережі виявляють значний рівень динамічності та гнучкості, серед прогнозованих тенденцій їх подальшого розвитку дослідники визначають тяжіння до мобільності; зосередженість на швидкоплинності та тенденцію до утворення мікроспільнот; зменшення обсягу тексту в структурі комунікації на користь розширення функціонування інфографіки та інших видів візуального контенту.

Сутність та функціонування соціальних мереж, а також інші їх аспекти, привертають увагу науковців, які є представниками різних сфер наукової діяльності. Зарубіжні вчені акцентують увагу переважно на зв'язках соціальних мереж та бізнес-процесів, а питання зв'язків соціальних мереж із освітою визначається як похідне, українські науковці також акцентують увагу на вирішенні питання використання корисних властивостей та особливостей соціальних мереж в освітніх процесах різних рівнів.

Специфіка функціонування соціальних мереж у сучасному світі, їх потужні можливості, популярність та вплив на суспільство та інші інтернет-ресурси можна назвати тими чинниками, що привернули увагу

освітян до соціальних мереж та спонукали педагогів всього світу до пошуків шляхів та методів використання соціальних мереж у процесі здобування освіти на різних рівнях.

Питання використання соціальних мереж у процесі навчання іноземних мов активно досліджується науковцями з різних країн світу. Автори осмислюють різноманітні аспекти функціонування соціальних мереж, питання інформаційної поведінки користувача соціальних мереж, описують специфіку різних типів соціальних мереж та інтернет-ресурсів, які набувають ознак соціальних мереж. При проектуванні викладання іноземних мов із залученням соціальних мереж слід зважати і на недоліки соціальних мереж, а також і на ризики, які асоціюються із їх використанням у навчальному процесі відповідно до певних технічних умов та базуються на сучасних цифрових технологіях.

Для освітян, які прагнуть розвивати власний методологічний інструментарій та підвищувати ефективність навчальної діяльності в сфері викладання іноземних мов, соціальні мережі пропонують досить широкий простір для діяльності. Специфіка використання соціальних мереж у процесі навчання іноземних мов визначається результатами аналізу таких елементів освітнього середовища, як можливість забезпечення комунікативного навчання; можливість забезпечення ефективної взаємодії студентів; додаткові переваги, які надає спілкування у соціальних мережах; особливості організації взаємодії студентів із однолітками; недоліки соціальних мереж, які можуть потенційно впливати на процес навчання. Одним із найбільш проблемних питань є питання безпечної взаємодії із соціальною мережею, що насамперед пов'язане із користуванням ресурсом, можливі загрози викрадання даних, кібербулінгу, можливості перегляду nereкомендованих для певних вікових категорій типів контенту тощо. Для педагога також є можливими загрози викрадання даних та кібербулінгу.

Для ухвалення рішення щодо використання соціальних мереж у навчальному процесі з англійської мови здобувачів вищої освіти доцільно користуватися розробленим алгоритмом дій, що забезпечить всебічний аналіз чинників, які можуть позитивно чи негативно впливати на ефективність навчання англійської мови, і включає визначення мети використання соціальних мереж у навчальному процесі; опис завдань, які допоможе вирішити використання соціальних мереж у навчальному процесі; вибір того, які саме соціальні мережі найбільш відповідають можливостям вирішення цих завдань; визначення рівня знайомства із обраними соціальними мережами та власного користувацький досвіду; опитування серед студентів для визначення популярності обраних соціальних мереж; вибір найбільш відповідної соціальної мережі; виконання усіх дій, пов'язані із початком роботи із нею; розробка інструкції для студентів щодо роботи із соціальною мережею; аналіз переваг та недоліків, що виявлено у процесі організації навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акимов С. О. Моделирование влияния внутрифирменных коммуникаций в корпоративной социальной сети на развитие компетенций сотрудников предприятия : автореферат дис. ... кандидата экономических наук : 08.00.13. М., 2012. 24 с.
2. Бен Ромдан С. Інформаційно-комп'ютерні технології у дистанційному навчанні іноземних мов з використанням соціальних мереж (у туніській аудиторії). *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти*. 2021. Випуск 38. С. 30-40.
3. Бен Ромдан С. Перспективы использования социальных сетей в обучении РКИ. *Русский язык за рубежом*. 2013. № 3. С. 101–105.
4. Боятюк О. В. Безпековий вимір використання соціальних мереж в освіті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.філос. наук : 09.00.10. Київ, 2016. 20с.
5. Бужиков Р., Доній В. Соціальні мережі як сучасний інструмент навчання іноземної мови. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2021. Т.19, №1. С. 202-210.
6. Гаврілова Л. ІКТ-підтримка наукових досліджень: використання соціальних мереж для впровадження результатів педагогічного експерименту. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2018. Вип. 7. С. 5-22.
7. Гонтаренко І.С. Формування проектної компетентності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін засобами інтернет-ресурсів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Х., 2016. 296 с.
8. Гоцинець І. Соціальні мережі як додатковий інструмент формування іншомовної інформаційно-комунікативної компетентності студентів. *Молодь і ринок*. 2021. №4 (190). С. 80-86.

9. Доній В. С. Використання соціальних мереж у процесі навчання іноземної мови. *Інформаційні комунікації в культурі та мистецтві*. 2021. 3. С. 99-101.
10. Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій (видання 2-ге доповнене та перероблене). К.: ПТЗН НАПН України, 2017. 43 с.
11. Івашнюва С. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 2. С. 15–17.
12. Ільїна О.М. Інтерактивне навчання англійської мови студентів-економістів із використанням мережі інтернет: переваги та недоліки. *Молодий вчений*. 2017. №1. С.409-417.
13. Ильчинская Е.П. Особенности использования социальных сетей на занятиях по английскому языку в ВУЗЕ. *Историческая и социально-образовательная мысль*. 2015. Том 7. № 6, часть 2. С. 261-263.
14. Интернет-журналистика: Учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности 021400 «Журналистика»/ А.А. Калмыков, Л.А. Коханова. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. 383 с.
15. Каменский Е.Г. Сетевые сообщества в социальных сетях как фактор развития личностной субъектности. *Вестник нижегородского университета им. Лобачевского “Социология и социальная работа”*. 2014. 2(34). С. 62-67.
16. Карпа І. Використання веб-сторінок та соціальної мережі Facebook у процесі навчання англійської мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип 12. С. 268-272.
17. Карпушина М., Шумило І. Використання освітніх інтернет-платформ у навчанні іноземної мови. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія: Інформатизація вищого навчального закладу. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. № 903. С. 81–87.

18. Кирильчук С. М. Застосування соціальних мереж у процесі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. *Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень* : III Всеукраїнська конференція. Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського. 2015. С.89-96.

19. Крекотень О.В. Використання соціальних мереж у вивченні іноземних мов студентами технологічних спеціальностей. *Наукові засади підготовки фахівців природничого, інженерно-педагогічного та технологічного напрямків* : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (26-31 березня 2018 року) : збірник тез. Бердянськ : БДПУ, 2018. С.114-116.

20. Кучаковська Г. А. Роль соціальних мереж в активізації процесу навчання інформатичних дисциплін майбутніх вчителів початкової школи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2015. Т. 47. № 3. С. 136–149.

21. Лещенко Т. О., Юфименко В. Г. Пізнання України як спосіб соціалізації іноземних студентів. *Мовні дисципліни в контексті розвитку сучасної вищої школи* : матеріали Всеукр. дист. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Харків, 2014. С. 179–180.

22. Лещенко Т.О., Самойленко І. В., Юфименко В. Г. Формування лінгвокраїнознавчої компетенції іноземних студентів медичних ВНЗ засобом української пісні. *Творчість Раїси Кириченко в культурному просторі України на покордонні XX-XXI століть: до 70-ліття від дня народження Березини української пісні* : зб. наук. праць. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. С. 253–263.

23. Лимар Л. В., Моруга К. О. Використання соціальних мереж при навчанні фахової іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей. *Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2017. 20. С. 155-163.

24. Лихошвед Н. В. Розвиток іншомовної професійної компетентності майбутніх маркетологів за допомогою соціальних мереж. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2017. Випуск 1 (87). 106-111.

25. Межуєва, І. Ю. Проблеми використання інтернету під час навчання англійської мови ділового спілкування. *Закарпатські філологічні студії : науковий журнал*. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2019. Т. 1. вип. 11. С. 121-126.

26. Найдьонова А. В. Використання технологій WEB 2.0. для розробки дидактичних мета ріалів. Д.: ДНЗ "Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу, 2017. , 73 с.

27. Некрасов Я.М., Сопілка Ю.В., Павловський О.М. Організація позааудиторної самостійної роботи студентів за допомогою соціальних мереж. *Інформаційні технології в освіті, техніці та промисловості: збірник тез доповідей*. 2015. С. 120-121

28. Нестеренко Г. О. Сучасні соціальні мережі як інструмент неформальної освіти. *Гілея. Науковий вісник*. 2011. Випуск 49 (№7). С. 451-458.

29. Нестеренко О. А. Інтернет, соціальні мережі і навчання іноземних мов: іспанська після англійської. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2011. Випуск 29'2011. С.147-150.

30. Процько Є. Урок англійської мови як простір для креативного вчителя у закладі вищої педагогічної освіти. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2021. Вип. 2(24). С.123-132.

31. Руснак І., Василик М. Інноваційні засади викладання англійської мови на неспеціальних факультетах закладів вищої освіти *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2021. Вип. 2. С. 128-136.

32. Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.

33. Тишкова О. Соціальні мережі як виклик сучасності в освітньому середовищі. *Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія.* 2014. Вип. 34. С. 63–72.

34. Хаджи А. Ю. Соціальні мережі як засіб вивчення англійської мови. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 березня 2019 р.). Дніпро : ДДУВС, 2019. 364 с.

35. Черній М. Організація спілкування майбутніх учителів іноземних мов за допомогою соціальних сервісів. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2013, Том 37, №5. С. 99-115.

36. Шульська Н. М., Матвійчук Н. М. Соціальні мережі як ефективне середовище викладацько-студентської комунікації в навчальному процесі. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2017. Том 58, №2. С.155-168.

37. Юфименко В.Г. Соціальні мережі як ефективне середовище комунікації в мовній підготовці іноземних студентів. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика* : матеріали Всеукр. навч.- наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 19 березня 2020 р.). Полтава, 2020. С. 272–275.

38. Яцишин А. В. Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти. *Інформаційні технології в освіті.* 2014. 19. 119–126.

39. Benevenuto F., Rodrigues T., Cha M., Almeida V. Characterizing user behavior in online social networks. *Internet Measurement Conference.* 2009. 49-62.

40. Bhagwat S., Goutam A.. Development of Social Networking Sites and Their Role in Business with Special Reference to Facebook. *IOSR Journal of Business and Management*. 2013 Issue 5. P. 15-28.

41. Blattner G., Fiori M. Virtual social network communities: an investigation of language learners' development of socio-pragmatic awareness and multiliteracy skills. *CALICO Journal*. 2011. 29 (1). P. 24-43.

42. Boyd D., Ellison N. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2007. 13(1).

43. Dudeney G., Hockly N. How to Teach English with Technology. Longman : Harlow, 2007. 238 p.

44. Gharibi W., Shaabi M. Cyber threats in social networking websites. *International Journal of Distributed and Parallel systems*. 2012. Vol.3, No.1. P. 119-126.

45. Harmer J. How to Teach English. Longman, 1998. 340 p.

46. Hamada M. A Facebook project for Japanese university students (2): does it really enhance student interaction, learner autonomy, and English abilities? *20 years of EUROCALL: learning from the past, looking to the future. Proceedings of the 2013 EUROCALL conference*, Evora, Portugal. 2013. P. 98–105.

47. Istifci I., Dogan U. A Review of research on the use of social media in language teaching and learning. *Journal of Educational Technology and Online Learning*. 2021. 4(3). P. 475-488.

48. Emasealu H., Umeozor S. *Exploring the features of social media to promote research activities*. Proceedings of the Informing Science and Information Technology Education Conference, La Verne, California. 2018. P. 89- 101.

49. Kapoor K.K., Tamilmani K., Rana N.P. Advances in Social Media Research: Past, Present and Future. *Inf Syst Front* 2018. 20. P. 531–558

50. Khoo C.S.G. Issues in information behaviour on social media. *Libres*. 2014. 24. P. 75-96.
51. Lomicka L. Lord G. Social Networking and Language Learning. *The Routledge Handbook of Language Learning and Technology*. Routledge, 2016. P. 23-34.
52. Obar J., Wildman S. Social media definition and the governance challenge: An introduction to the special issue. *Telecommunications policy* 2015. 39(9), P. 745-750.
53. Pazyura N. Foreign Scholars' Theoretical Approaches to Using Social Networks as Educational Strategies. *Comparative professional pedagogy*, 2017. Volume 7. Issue 2. P. 13-20.
54. Pilli O. LMS Vs. SNS: Can Social Networking Sites Act as a Learning Management Systems? *American International Journal of Contemporary Research*. 2014. Vol. 4, No. 5. P. 90-97.
55. Rodriguez J. Social Media Use in Higher Education: Key Areas to Consider for Educators. *Journal of Online Learning and Teaching*. 2011. 7(4). P. 539-550.
56. Sotska H., Paziura N., Trynus O. The use of social networks in the process of learning English as a second language. *Information Technologies and Learning Tools*. 2018. Vol 63. P. 242-250.
57. Ustin P.N., Popov L.M., Khakimzyanov R.N., Vakhitov G.Z. Predicting of a person's life activity through quantitative indicators of her personal profile in social networks (on the example of predicting the academic success of students). *Journal of Human Sport and Exercise*. 2021. 16. P. 377-386.
58. Zhang Y. College students' uses and perceptions of social networking sites for health and wellness information. *Information Research*. 2011. 17(3). paper 523.

Електронні ресурси

59. Кречетников К. Г. Социальные сетевые сервисы в образовании. Социальные сервисы в образовании. – Тихоокеанский военно-морской институт имени С.О. Макарова. №3 (39). С.45-50. URL: [http://ido.tsu.ru/other_res/pdf/3\(39\)_45.pdf](http://ido.tsu.ru/other_res/pdf/3(39)_45.pdf)]
60. Семенов Н. А. Социальные сети, перспективы развития и способы монетизации. Часть 1. [Электронный ресурс]. URL: <http://secl.com.ua/article-vse-o-socialnyh-setjah-vlijanije-na-cheloveka.html>.
61. Allton M. 7 Characteristics of a Successful Social Media Presence. URL: <https://www.thesocialmediahat.com/blog/7-characteristics-of-a-successful-social-media-presence/>
62. Barretta A. G. 9 rules of etiquette for academic Twitter use', eCampus News: Technology News for Today's Higher-Ed Leader. URL: <http://www.ecampusnews.com/top-news/twitter-etiquette-academic-241/>
63. Beck M.B. 'The future of social media is mobile tribes' URL: <https://readwrite.com/2014/04/18/social-media-future-mobile-tribes/>
64. Benson L. Social Media Comparison Infographic. URL: <https://www.leverageitl.com/social-media-infographic/>
65. Fauzi M. Social Media in ELT. URL: <http://pascapbi-3a.blogspot.com/2016/12/social-media-in-elt.html>

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 90 с., 2 таблиці, 65 джерел.

Об'єкт дослідження: популярні соціальні мережі.

Предмет дослідження: специфіка використання соціальних мереж у навчанні англійської мови студентів закладів вищої освіти

Мета дипломної роботи: описати особливості використання матеріалів соціальних мереж у навчанні англійської мови студентів закладів вищої освіти.

Методи дослідження: теоретичний метод аналізу, опис.

У **вступі** охарактеризований стан проблеми, конкретизовані завдання дослідження.

У **теоретичній частині** здійснено дослідження організації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти з вивчення англійської мови з використанням можливостей соціальних мереж; описано особливості основних соціальних мереж, які доцільно використовувати у навчанні іноземних мов.

У **практичній частині** запропоновано алгоритм аналізу інформації для оцінки потенціалу використання соціальної мережі в навчальному процесі.

Теоретична новизна роботи полягає у комплексному дослідженні процесів організації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти з вивчення англійської мови з використанням можливостей соціальних мереж.

Практичне значення полягає в тому, що отримані результати та розроблені підходи до організації аудиторної та самостійної роботи здобувачів освіти бакалаврського рівня можуть бути використані у навчальному процесі при вивченні дисциплін «Практичний курс основної іноземної мови (англійської)», «Педагогічна майстерність викладача іноземних мов» та дисципліни «Методика викладання іноземних мов», а також при розробці навчальних посібників та методичних вказівок із названих дисциплін, зокрема в умовах дистанційного та змішаного форматів навчання..

Ключові слова: СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ, МОЖЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ, ХАРАКТЕРИСТИКИ, ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.

SUMMARY

Qualification paper: 90 p., 2 tables, 65 sources.

The **object** of the research is popular social networks.

The **subject** of the research is the specifics of the use of social networks in teaching English to students of higher education.

The **purpose** of the research is to describe the peculiarities of the use of social media materials in teaching English to students of higher education institutions.

Methods of the research are represented by methods of description, comparison and theoretical method of analysis.

The **foreword** describes the state of the problem, the tasks which are to be executed to achieve the purpose of the research.

The **theoretical section** comprises the study of general peculiarities of the use of social media materials in teaching English to students of higher education institutions

The **practical section** represents the recommendations of the use of social media materials in teaching English to students of higher education institutions.

The **scientific novelty** of the research consists in the study of of the use of social media materials in teaching English to students of higher education institutions.

The **practical value** of the present research resides in the fact that the obtained results may improve the skills of using social media the process of teaching English with use of social media materials in teaching English to students of higher education institutions.

Key words: SOCIAL NETWORKS, POSSIBILITIES OF SOCIAL NETWORKS, CHARACTERISTICS, TEACHING OF FOREIGN LANGUAGES.

Антиплагиат бесплатно без регистрации. Проверить уникальность текста онлайн

Уникальность 94%

Отлично. Текст уникальный.

Одрик, П. Устік, Л. Попов, Р. Халімаєвська, Т. Вайтов на основі вивчення психологічних особливостей поведінки студентів констатують, що «високий рівень академічної успішності студентів у реальному житті залежить від їх віртуальної активності у спілкуванні (кількість друзів), перегляді фотографій, створенні власних дописів та поширенні чужих дописів» [57, 382]. У той же час, «невеликий рівень академічної успішності студентів у реальному житті залежить від їх віртуальної активності при перегляді відео: та аудіоматеріалів, які представлені на особистій сторінці їхньої соціальної мережі, а також від їх підписки на різноманітні цільові сторінки» [57, 383].

Цю думку стосовно лігання використання соціальних мереж у процесі навчання іноземних мов частково поділяють і Дж. Еллітнер та М. Флорі, які вважають, що «потенціал соціальних мереж полягає в тому, як вони дозволяють студентам взаємодіяти з носіями мови L2 і надають можливість учням брати участь у спільному змістовому спілкуванні. Отже, розвиток соціокультурної компетентості L2 створює сприятливі умови для розвитку комунікативної компетентності, що в свою чергу веде до наступного логічного кроку – продукування. Для студентів, які ближче ознайомилися з мовами дискусійних форумів та культурними аспектами L2, важливо встановити значущі зв'язки [41, 37]. Дослідник підкреслює, що на цей перспективний вдалоюче дослідження, що базується на інтеграції соціальних мереж у середовище вивчення мов, знаходиться в зародковому стані, це дослідження слугує першим кроком до кращого розуміння ролі, яку може відігравати цей інструмент у розвитку соціокультурної компетентності та навички мультимедійності в контексті навчання іноземною мовою. Незважаючи на те, що Facebook надає ціну переваги та можливості для учнів та викладачів у сфері навчання іноземною мовою, необхідні додаткові дослідження для подальшого встановлення ефективності цього інструменту на заняттях з іноземною мовою» [41, 37].

Окрім підтримки навчального процесу з вивчення іноземних мов з точки зору корисності для студентів, соціальні мережі мають також і зворотний потенціал для розвитку особистості викладача. Так, М. Флорі констатує, що «при використанні соціальних медіа на робочому місці існує велика ймовірність того, що це сприятиме особистому розвитку та кар'єрному росту серед співробітників таким чином, що це покращить обсягність і надасть користувачам засоби для швидкої взаємодії через Інтернет, у цьому випадку для викладачів для можливості обмінюватися думками або оновлювати матеріалом уроку один з одним. Його використання також дозволить миттєво поціліти розмовник, а думки будуть висловлюватися більш чітко й відкрито, чим в класі» [41, 37].

Активация Windows

Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

УНИКАЛЬНОСТЬ ПЕРЕКРАСИТЬ АВТОРЕГІСТРАЦІЯ